

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

สำหรับบทที่ 4 เป็นผลการดำเนินงานที่ได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วมในพิธีกรรมที่ยังดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอ สะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ทางความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

4.1 เพื่อศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอ สะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีอยู่ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านลานคำ และหมู่บ้านป่าลาน

หมู่บ้านแม่ลานคำ หมู่ 6 มี 5 หย่อมบ้าน

- 1 บ้านสบลาน
- 2 บ้านใหม่
- 3 บ้านห้วยยาไซ
- 4 บ้านห้วยเฮี้ย
- 5 บ้านแม่ลานคำ

ทั้ง 5 หย่อมบ้านมีประชากรชาวกะเหรี่ยงประมาณ 100 กว่าหลังคาเรือน ประชากรจำนวน 400 กว่าคน

หมู่บ้านป่าคา หมู่ 11 มี 3 หย่อมบ้าน

- 1 บ้านป่าคานอก
- 2 ป่าคาใน
- 3 บ้านแม่อมโก้น

ทั้ง 3 หย่อมบ้านมีประชากรชาวกะเหรี่ยงประมาณ 100 หลังคา

ตำบลสะเมิงใต้เป็นตำบลที่อยู่เขตอำเภอสะเมิงที่มีความเจริญพอสมควร มีสาธารณูปโภค เช่น ถนนลาดยาง ไฟฟ้า น้ำประปา แต่ชาวกะเหรี่ยงที่อยู่เขตตำบลสะเมิงใต้ระยะทางการเดินทางจากหมู่บ้านเข้ามาตัวอำเภอสะเมิงประมาณ 10 กิโลเมตร ต้องใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง เนื่องจากสภาพถนนบางช่วงยังเป็นดินแดงโคลน บางช่วงเทศบาลได้ลาดซีเมนต์เป็นช่วงสั้น ๆ การเดินทางเข้าหย่อมบ้านทั้ง 2 หมู่บ้าน บางพื้นที่มีความลำบากทำให้ความเจริญยังเข้าไม่ถึงทำให้วิถีชีวิตการดำรงอยู่ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก ชาวกะเหรี่ยงบางหย่อมบ้านได้ส่งลูกหลานไปเรียนอำเภอสะเมิง

บางหย่อมบ้านมีโรงเรียนในหมู่บ้านทำให้ไม่ต้องเดินทางไปเรียนในอำเภอสะเมิงบางหย่อมบ้านเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม

สำหรับชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเชื่อมากมาย อาทิเช่น

ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงสำหรับคนที่สมบุรณ์แบบมี 3 แบบ

1 วันที่นํารกออกไปแขวนไว้กับต้นไม้ ห้ามทุกคนออกหมู่บ้านเพื่อไปไร่ทำนาหรือไปทำงานต่าง ๆ

2 หลังวันแต่งงานที่ต้องรื้อเบาะ ห้ามทุกคนออกนอกหมู่บ้านเพื่อไปไร่ทำนาหรือทำงานนอกบ้าน

3 หลังจากทำพิธีเสียชีวิต ห้ามทุกคนออกนอกหมู่บ้านเพื่อไปไร่ทำนาหรือทำงานนอกบ้าน

ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงสำหรับคนที่ไม่สมบุรณ์แบบ

1 วันที่นํารกออกไปแขวนไว้กับต้นไม้ ห้ามทุกคนออกหมู่บ้านเพื่อไปไร่ทำนาหรือไปทำงานต่าง ๆ

2 หลังจากทำพิธีเสียชีวิต ห้ามทุกคนออกนอกหมู่บ้านเพื่อไปไร่ทำนาหรือทำงานต่าง ๆ นอกบ้าน

ความเชื่อ 10 ประการสำหรับห้ามเด็กรับประทานไก่

1 ห้ามกินหัวไก่ เป็นคนไม่มีสง่าราศี

2 ห้ามกินคอไก่ เป็นคนที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่

3 ห้ามกินปีกไก่ เป็นคนทำงานเชื่องช้า

4 ห้ามกินตุ๋น เป็นคนที่ชอบนินทา

5 ห้ามกินขาไก่ เป็นคนชอบไม่ทำงาน

6 ห้ามกินมันไก่ เป็นคนที่มีความอยากได้ของคนอื่น

7 ห้ามกินก้นไก่ เป็นคน ไม่จำดี

8 ห้ามกินไส้ไก่ เป็นคนจุกตอกจะทำให้ขาดง่าย

9 ห้ามกินไข่กระด้าง เป็นคนกระด้าง

10 ห้ามกินตับไก่ เป็นคนไม่เบิกบาน

ความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง ดังนี้

การสร้างหมู่บ้าน

ชาวกะเหรี่ยงที่อพยพโยกย้ายมาอยู่ที่ตำบลสะเมิงใต้ประมาณ 2-3 รอบ แต่รอบสุดท้ายที่เข้ามาอยู่ประมาณ 40 กว่าปี ชาวกะเหรี่ยงจะอพยพโยกย้ายที่อยู่ตามการทำไร่ ซึ่งแต่เดิมทางการไม่ได้ให้หยุดอยู่กับที่ บ้านชาวกะเหรี่ยงจึงทำจากวัสดุที่ผู้พียง่ายเพื่อสะดวกกับการโยกย้าย การสร้างหมู่บ้านต้องมีหัวบ้านกับท้ายบ้าน ผู้ทำพิธีกรรมจะต้องอยู่หัวบ้านเรียกว่า จิโซ่ เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมเชื่อมกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านที่สืบทอดตามตระกูล

การเลือกพื้นที่เพื่อการสร้างหมู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงตำบลสะเมิงใต้ โดยให้ผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่มีลูกคนโตเป็นผู้หญิงเป็นผู้ที่เลือกพื้นที่ซึ่งมีความเชื่อว่าจะอยู่อย่างร่มเย็น ถ้าให้ผู้เฒ่าที่มีลูกคนโต

เป็นผู้ชายเป็นตัดไม้เป็นคนแรกจะทำหมู่บ้านๆ ร้อนเป็นไฟ เมื่อหาพื้นที่ได้แล้วจะทำการตัดต้นไม้ และนำข้าวกับเกลือเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทาง ถ้าเจ้าที่เจ้าทางอนุญาตโดยการเข้าฝัน เช่น ฝันเห็นลำธาร ช้าง เสือ หรือฝันว่าป็นหน้าผาถือว่าเจ้าที่เจ้าทางอนุญาต แต่ถ้าฝันถึงหมี ไฟ เก้ง กวาง หรือสัตว์ ประเภทที่ถูกล่า ถือว่าเจ้าที่เจ้าทางไม่อนุญาตจะต้องเปลี่ยนพื้นที่ใหม่จนกว่าได้รับอนุญาตจากเจ้าที่เจ้าทาง หลังจากนั้นจึงลงมือสร้างบ้านเรือน การเลือกสร้างหมู่บ้านต้องมีหัวบ้านกับท้ายบ้าน ผู้ทำพิธีกรรมจะต้องอยู่หัวบ้านเรียกว่า จิโซ เป็นผู้นำ

การย้ายหมู่บ้านจะเกิดขึ้นกรณีมีการเจ็บป่วยขึ้นในหมู่บ้าน การเสียชีวิตของผู้นำ การย้ายหมู่บ้านจะต้องดูทำเลจะต้องมีน้ำไหลผ่าน มีที่ราบลุ่มมีพื้นที่พอที่จะสร้างบ้าน ซึ่งในอดีตจะเป็นการสร้างด้วยไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบหวายหรือใบตองตึง ถ้ามุงดี ๆ ประมาณ 3 ปีถึงจึงเปลี่ยนหลังคาพื้นใช้ฟาก การย้ายหมู่บ้านไม่ต้องทำพิธีกรรมใด ๆ



ภาพที่ 4.1 บ้านปกเกอญอแบบดั้งเดิม

การสร้างที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยง ถ้าอพยพอยู่รวมกันถึง 30 หลังคาเรือนต้องมีการสร้างเบละกลางหมู่บ้านก่อน ถ้าไม่ถึง 30 หลังคาเรือนจะไม่มีการสร้างเบละ การสร้างเบละมีลักษณะคล้ายกับการสร้างศาลาที่สามารถบรรจุคนเข้ามาร่วมกันทำพิธีได้

เบละมี 3 ประเภท

1. สำหรับใช้ในงานศพ
2. สำหรับใช้ในงานพิธีกรรม
3. สำหรับแขกมาพัก

เบละ เป็นสถานที่ที่ใช้รับแขกหรือทำพิธีกรรมต่าง ๆ เบละจะอยู่กลางหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันในหมู่บ้านนี้ไม่มีเบละ เนื่องจากไม่มีการสืบทอดการสร้างเบละ เบละของหมู่บ้านจะสร้างขึ้นเมื่อต้องทำพิธีกรรมต่าง ๆ เท่านั้น เมื่อเสร็จพิธีจะรื้อวันถัดไป ซึ่งวันที่รื้อเบละผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนห้ามออกไปทำงานไร่ทำนา



ภาพที่ 4.2 เบลาะ

ก่อนสร้างบ้าน ชาวกะเหรี่ยงจะสร้างยั้งชั่วคราวก่อนจากนั้นนำข้าวมาไว้ที่ยั้ง ช่วงแรกๆ จะสร้างยั้งชั่วคราวกับบ้านหลังเดียวกัน โดยนอนที่พื้นไต้ยั้งข้าว จากนั้นค่อยหาไม้มาสร้างบ้าน การสร้างบ้านหลังหนึ่งของชาวกะเหรี่ยงต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือน โดยเริ่มจากการหาใบหวายเพื่อมาทำเป็นหลังคา หาไม้เนื้อแข็งนำมาตากให้แห้งเพื่อทำเสา หาไม้ไผ่เพื่อมาทำฟาก สำหรับการตัดไม้ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อเกี่ยวกับการตัดไม้ดังนี้

- ถ้าเจอเง็ก กวาง ก่อนลงมือตัดไม้ถือว่าไม่ดี
- เมื่อตัดไม้ต้นไม้อ่อนลงไปกิ่งไม้ต้นอื่นก็ไม่สามารถนำมาเป็นเสาได้เช่นกัน
- ไม้ที่ขึ้นบนจอมปลวกถือว่าเป็นไม้ที่ใช้ไม่ได้
- ถ้ามีต้นไม้ 2 ต้น มีขนาดเท่ากันชาวกะเหรี่ยงก็ไม่ตัดเพราะถือว่าเป็นไม้สองนาง
- ไปไม้ที่นำมาห่อข้าวให้ผีไม่สามารถตัดมาสร้างบ้านและไปไม้ไม่เอามาไว้ได้ถุนบ้าน เป็นต้น

ชาวกะเหรี่ยงอาศัยช่วงเวลาที่ได้ก็ตามเข้าป่าในการสืบทอดความเชื่อ



ภาพที่ 4.3 ยั้งชั่วคราวปกเกอญอ

การสร้างบ้านของชาวกะเหรี่ยงต้องมีบันได 7 ขั้น ซึ่งเลข 7 จะมีความผูกพันกับชาวกะเหรี่ยง เช่น การสร้างบันไดบ้านจะต้องมี 7 ขั้น การทำไร่มวนเวียนต้องห่างกัน 7 ปี เป็นต้น

การสร้างบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยง แต่เดิมชาวกะเหรี่ยงถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการสร้างบ้านเรือนไม่ถาวร เนื่องจากมีการย้ายถิ่นฐานจากการทำการเกษตรหรือทำไร่มวนเวียน แต่ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงตำบลสะเมิงใต้มีความจำเป็นต้องสร้างบ้านเรือนที่มีความคงทนถาวรและแข็งแรงแทนบ้านที่สร้างจากไม้ไผ่ เนื่องจากหน่วยงานรัฐต้องการออกเลขที่บ้าน ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจำเป็นต้องมีบ้านถาวร ซึ่งทางหน่วยงานรัฐต้องการให้ชาวกะเหรี่ยงมีที่อยู่ถาวรไม่ย้ายถิ่นฐานบ่อย

พิธีขึ้นบ้านใหม่ หลังจากการสร้างบ้านเรียบร้อยแล้ว จากนั้นทำเตาไฟโดยการเลือกหินขึ้นบ้านต้องเลือกวันดี เอาก้อนหิน 3 ก้อนวางเป็นสามเส้า เตาไฟเปรียบได้กับผู้สูงอายุในบ้านและลูกสาว จากนั้นนำน้ำขึ้นบ้านเพื่อความชุ่มเย็น หม้อ การเข้าป่าเพื่อหาไม้ออกมาสร้างบ้านถ้าเจอชนกหนู เก้งร้องร้องก็ถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี เมื่อสร้างบ้านเสร็จต้องนำไก่ 1 ตัว ทำพิธีเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดี



ภาพที่ 4.4 บ้านปกากะญอแบบถาวร

บ้านที่นับถือผีภายในต้องมีเสา 4 ต้น ก้อนหิน 3 ก้อนเพื่อทำเตาไฟ ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าผีเตาไฟ จะต้องทำพิธีไหว้ผีเตาไฟ และเมื่อไหร่ที่ไม่มีเตาไฟอยู่ภายในบ้านนั้นหมายความว่า จาริตประเพณีได้หลุดออกจากมือของชาวกะเหรี่ยงแล้ว



ภาพที่ 4.5 เตาไฟ

ชาวกะเหรี่ยงถือว่าผู้หญิงเป็นเพศที่มีความยิ่งใหญ่กว่าเพศชาย ถือว่าเป็นเจ้าของบ้าน เจ้าของหมู เจ้าของไก่ ซึ่งถ้าผู้ที่เป็นสามีเสียชีวิตก่อนผู้หญิงสามารถอยู่บ้านหลังเดิมต่อไปได้ แต่ถ้าผู้เป็นภรรยาเสียชีวิตก่อนผู้เป็นสามีและบุตรไม่สามารถอยู่บ้านหลังเดิมได้ต้องรื้อบ้านทิ้งหรือเผาไฟ ซึ่งบ้านชาวกะเหรี่ยงใช้ไม้ไผ่การเผาไฟแล้วสร้างใหม่เป็นเรื่องง่าย แต่ปัจจุบันบ้านกะเหรี่ยงสร้างบ้านถาวร ดังนั้นเมื่อต้องรื้อบ้านไม้ที่ได้จากการรื้อบ้านไม่สามารถนำไปใช้สร้างบ้านหรือใช้ในงานในส่วนอื่นได้ต้องนำไปบริจาคเท่านั้น

ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าบ้านเป็นของผู้หญิง ระเบียงบ้านเป็นของผู้ชาย เตาไฟเป็นของผู้หญิง เมื่อผู้หญิงเสียชีวิตบ้านจะต้องถูกรื้อทั้งบ้าน แต่ถ้าผู้ชายเสียชีวิตจะรื้อเพียงแค่เตาไฟ ดังนั้นกะเหรี่ยงในยุคปัจจุบัน เมื่อผู้เป็นภรรยาเสียชีวิตในบ้านจึงไม่สามารถรื้อบ้านได้ เนื่องจากหน่วยงานรัฐต้องการให้ชาวกะเหรี่ยงอยู่เป็นหลักแหล่ง ถ้าต้องการสร้างบ้านเพื่อขอบ้านเลขที่เสาบ้าน ฝาบ้าน พื้นบ้าน หลังคา ต้องสร้างด้วยวัสดุที่แข็งแรงและถาวร เนื่องจากบ้านที่สร้างจากไม้ไผ่ไม่สามารถขอบ้านเลขที่ได้ถือว่าเป็นบ้านไม่ถาวร ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจะต้องปรับเปลี่ยนจากบ้านไม้ไผ่เป็นบ้านไม้ถาวร จึงสร้างแบ่งเป็น 2 ส่วน คือห้องครัวไฟจะอยู่ด้านนอกแยกออกจากตัวบ้านเชื่อมด้วยสะพาน เมื่อมีผู้เสียชีวิตจึงสามารถรื้อเตาไฟและไม้ไผ่ที่สร้างห้องครัวได้โดยไม่กระทบกระเทือนกับตัวบ้าน จากนั้นจึงนำมาเผาไฟ ส่วนไม้บางอย่างที่มีราคาแพงจะเก็บไว้เพื่อซ่อมกระท่อมหรือเถงนาหรือมอบให้วัด

การทำไร่หมุนเวียน

การทำไร่หมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงนิยมเลือกพื้นที่ลาดของภูเขา ที่มีความสมบูรณ์ของต้นไม้ ซึ่งลักษณะป่าไม้ของชาวกะเหรี่ยงนิยมเลือกดังนี้

1. เกอะเลอมือ คือ ป่าดิบชื้น
2. เกอะเลอพา คือ ป่าเต็งรัง
3. ก่อเว้ คือ ป่าแพะหรือป่าพื้ราบ
4. ก่อเว้ คือ ป่าเบญจพรรณ

การเลือกพื้นที่ของชาวกะเหรี่ยงมีการปลูกฝังความเชื่อในการเลือกพื้นที่คือ พื้นที่ต้องเรียงกัน ถ้ามีคนแทรกกลางจะทำให้เกิดไม่สบาย หรือถ้าพื้นที่ไหนที่เริ่มทำและเก็บไปผืนไม่ดีจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือให้ผลผลิตออกมาไม่ดี

ญาติ	ญาติ	ญาติ
------	------	------

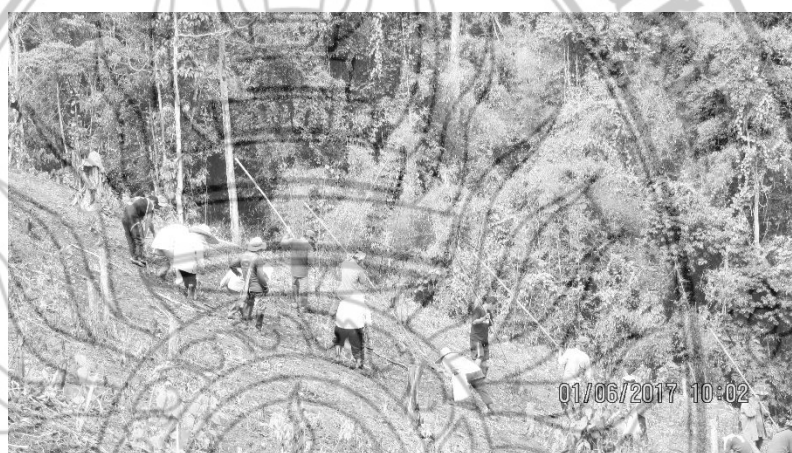
แผนภูมิที่ 4.1 สามารถทำได้

ญาติ	ไม่ใช่ญาติ	ญาติ
------	------------	------

แผนภูมิที่ 4.2 ไม่สามารถทำได้

การเลือกพื้นที่การทำไร่หมุนเวียนจะเริ่มต้นด้วยการประชุมสมาชิกภายในหมู่บ้านว่าผู้ใดต้องการจับจองพื้นที่ส่วนใด สำหรับการจับจองพื้นที่ถ้าเป็นพี่น้องกันสามารถมีพื้นที่ติดต่อกันได้ แต่ถ้าไม่เป็นพี่น้องกันพื้นที่ไม่ควรไปอยู่ตรงกลางระหว่างพื้นที่ระหว่างพี่น้องบ้านใดบ้านหนึ่งจะทำให้ไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนได้

การตัดไม้เพื่อทำไร่หมุนเวียนชาวกะเหรี่ยงจะไม่ตัดแบบถอนรากถอนโคน ชาวกะเหรี่ยงจะเลือกตัดตามอายุของต้นไม้และให้เหนือโคนต้นประมาณ 1 เมตร เพื่อให้ต้นไม้ได้แตกกิ่งก้านสาขา และให้ต้นไม้แข็งแรงขึ้น นอกจากนั้นการจับจองพื้นที่ทำไร่หมุนเวียนการกลับเข้ามาปลูกพืชอีกครั้งหลังจาก 7 ปี จะเริ่มตัดต้นไม้เพื่อทำไร่หลังจากนั้นจะเปลี่ยนพื้นที่ดินไปเรื่อย ๆ จะครบ 7-8 ปีจะวนกลับมาทำที่เดิมอีกครั้ง การเปลี่ยนพื้นที่ไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ไม้ให้หน้าดินเกิดความเสียหาย



ภาพที่ 4.6 การทำไร่หมุนเวียน

ความเชื่อเกี่ยวกับการทำไร่หมุนเวียนจะต้องห่างกัน 7 ปี ซึ่งตรงกับดาวลูกไก่มี 7 ดวง แม่ข้าวมี 7 หลุม แต่ละหลุมเป็นตัวแทนของวันแต่ละวัน การขุดหลุมต้องเลือกวันดีตรงกับวันที่ขุด เมื่อนำพันธุ์ข้าวหรือพันธุ์ผักไปปลูกจะทำให้เกิดความงอกงาม หลังจากนั้นจึงรอให้พันธุ์พืชเจริญเติบโตขึ้นก่อน โดยดูว่าหลุมไหนที่พันธุ์พืชงอกงามที่สุด จะเลือกหลุมที่ตรงกับวันเพื่อปลูกพันธุ์พืชในไร่ต่อไป

ดังนั้นพื้นที่การทำไร่หมุนเวียนที่ต้องเวียนมาทำใหม่อีกครั้งประมาณ 7 ปี ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าจะทำให้เมล็ดหญ้าตายหรือเน่า ใต้ต้นไม้มีพื้นที่โล่งเพื่อทำการเกษตรได้ การตัดต้นไม้ต้นแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่เพื่อใช้ทำฟืน ทำรั้ว หลังจากนั้นจึงหยอดข้าวไร่ ไม้พื้นที่เผาไหม้เกิดการมอดไหม้เป็นขี้เถ้า ซึ่งขี้เถ้าเป็นตัวกำจัดแมลง กำจัดวัชพืช รวมทั้งเป็นปุ๋ยให้กับต้นข้าวได้ ซึ่งพื้นที่ที่ทิ้งไว้ประมาณ 7 ปีจะทำให้ดินกลับมาสมบูรณ์เหมือนเดิม เมื่อเปลี่ยนที่พื้นที่ทำไร่ใหม่ ต่อไม้เดิมที่โดนตัดจะเริ่มแตกหน่อออกใหม่ การตัดต้นไม้จะตัดสูงขึ้นมาจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร

สำหรับการทำไร่หมุนเวียนทิ้งไว้ประมาณ 3-4 ปีแล้วกลับมาทำใหม่ทำให้เกิดปัญหาต้องใช้ยาฆ่าแมลง ใช้ปุ๋ยทำให้ต้นไม้ที่ไปแพ้วถางเอาไว้นั้นยาก เนื่องจากหน้าดินเสีย ถ้าทิ้งไว้ประมาณ 7-10 ปี แล้วกลับไปทำจะได้ผลผลิตดีมาก ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงและปุ๋ย ชาวกะเหรี่ยงคิดว่าการทิ้งที่ดินไว้ในระยะเวลาที่เหมาะสมจะทำให้ดินฟื้นฟูดี นอกจากนั้นแล้วเพื่อไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่า ชาวกะเหรี่ยงจะทำแนวกันไฟ และช่วยกันทำรวบรวมน้ำไม่ให้ที่ล้นน้ำให้ทับถมกันจะไม่สามารถที่จะ

ควบคุมไฟได้หากเกิดไฟป่าเกิดขึ้น ดังนั้นทุกปีชาวกะเหรี่ยงจำเป็นต้องเผาป่าเพื่อกำจัดใบไม้หรือวัชพืชที่แห้งตายและต้องควบคุมเพลิงไว้ไม่ให้ลุกลามไปยังพื้นที่อื่น



ภาพที่ 4.7 เผาป่าเพื่อกำจัดวัชพืชและใบไม้แห้ง

ความเชื่อการกลับมาทำไร่หมุนเวียนครั้งที่ 2 กระทำโดยให้ลูกผู้หญิงเข้าไปแพ้วถางแล้วบอกเจ้าที่เจ้าทางว่าปีนี้จะกลับมาทำไร่แล้วขอให้ได้ผลผลิตมากขอให้อยู่เย็นเป็นสุข และขอให้ผีย้ายไปอยู่ที่อื่นก่อนชั่วคราว หลังจากที่ทำไร่เสร็จแล้วขอให้มาอยู่อย่างเดิม ถ้าผีอนุญาตผู้ที่เข้าไปแพ้วถางจะฝนดี ถ้าฝนไม่ดีต้องทิ้งที่ไว้ 3 ปี แล้วค่อยกลับไปทำใหม่อีกครั้ง แต่ถ้ายังฝนไม่ดีอีกต้องทิ้งไว้ 3 ปี ถ้าเหมือนเดิมถึง 3 ครั้ง ถือว่าผีไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่ตรงนั้น การทำไร่หมุนเวียนจะไม่ประสบผลสำเร็จ

ชาวกะเหรี่ยงทำเกษตรเพื่อใช้สำหรับรับประทานภายในบ้านเท่านั้น ดังนั้นการทำนาเพื่อปลูกข้าว การทำไร่หมุนเวียนเพื่อปลูกมัน ข้าวโพด และพืชผักอื่น ๆ ผลผลิตข้าวที่ได้มาจะเก็บไว้ในยุ้งข้าวเพื่อไว้รับประทานเฉพาะภายในบ้านเท่านั้น การทำไร่นาของชาวกะเหรี่ยงยังคงทำงานแบบแลกเปลี่ยนกันคือการเอามือ เนื่องจากหมู่บ้านที่ชาวกะเหรี่ยงอยู่ร่วมกันไม่มีอาชีพที่มั่นคงพอที่สามารถให้ค่าตอบแทนเป็นเงินได้ ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงยังเป็นการทำงานแบบเอามือ หลังจากหนานาชาวกะเหรี่ยงจะพากันไปรับจ้างในเมือง

ชาวกะเหรี่ยงไม่นิยมซื้ออาหาร อาหารส่วนมากได้จากการปลูกพืช ซึ่งพืชที่ปลูกมีทั้งสำหรับรับประทานได้เลย เช่น ถั่วพักยาว มะนอย เป็นต้น ส่วนพืชผักที่ไว้รับประทานหน้าแล้ง เช่น พักเขียว พักทอง เผือก มัน ผักกาด ถั่ว เครื่องปรุงที่ชาวกะเหรี่ยงต้องมีประจำครัวคือ พริกและเกลือ ส่วนเนื้อสัตว์ชาวกะเหรี่ยงไม่นิยมบริโภคเป็นอาหารหลัก ซึ่งเนื้อสัตว์มีช่วงที่มีพิธีกรรมเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

ศาสนา

ชาวกะเหรี่ยงมีทั้งนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และนับถือผี การนับถือศาสนามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ทางความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ทำให้เกิดการลบหลู่ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ดั้งเดิม เนื่องจากการขาดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีทำให้ทรัพยากรธรรมชาติขาดการดูแล เนื่องจากความเชื่อเกี่ยวกับผีของชาวกะเหรี่ยงเป็นการเชื่อมโยงกับธรรมชาติไว้อย่างแน่นแฟ้น แต่กระนั้นผู้ที่นับถือคริสต์ศาสนายังต้องการให้มีการสวดอ่อนน้อมกับพระเจ้าเพื่อขอให้พืชพันธุ์ธัญญาหารได้ผลผลิตดี

ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการไหว้ผีบรรพบุรุษ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธจะไปทำบุญที่วัดทุกวันพระ พระสงฆ์จะอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ นอกจากนั้นพิธีอื่น ๆ ยังคงดำรงเช่นเดียวกับชาวกะเหรี่ยงที่นับถือผี

พิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง

ชาวกะเหรี่ยงที่ยังนับถือผีคงทำพิธีกรรมตามความเชื่อที่ยังคงอยู่ในวิถีชีวิต แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างด้านวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาประกอบในพิธีกรรม การนับถือผีของชาวกะเหรี่ยงเป็นการรักษาสมดุลทำให้ธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร ยังพิธีเลี้ยงผีผายและผีต้นน้ำ เพื่อให้ธรรมชาติยังคงดำรงอยู่ ผีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของชาวกะเหรี่ยงมี 7 ชนิด ดังนี้

1. ผีน้ำหรือผีผาย
2. ผีบ้านผีเรือน
3. ผีบรรพบุรุษ
4. ผีเตาไฟ
5. ผีป่า
6. ผีเจ้าที่เจ้าทาง
7. ผีต้นน้ำ

ผีเหล่านี้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธและนับถือผี หากมีการผัดผีต้องทำการขอขมาแก่ผี การขอขมานี้ต้องฆ่าหมูหรือฆ่าไก่ขึ้นอยู่กับว่าผัดผีเกี่ยวกับสิ่งใด นอกจากนี้เหล่าผีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพิธีกรรม ชาวกะเหรี่ยงต้องใช้เวลาดมเหล้าเพื่อใช้ในพิธีกรรมด้วยเช่นกัน พิธีกรรมที่ไม่มีเหล้ามี 2 ประเภท คือ เอาะบ๊ะกะกับเลี้ยงผีไฟไร่หมุนเวียน

พิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยงมีทั้งพิธีกรรมที่เปิดและพิธีกรรมปิด พิธีกรรมเปิดที่สามารถให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมได้ ส่วนพิธีกรรมปิดบุคคลภายนอกไม่สามารถเข้าร่วมได้ นอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ในพิธีกรรม ได้แก่ ไก่ หมู และเหล้า ซึ่งชาวกะเหรี่ยงถือว่าไก่เป็นพี่ของหมู การทำพิธีกรรมจึงต้องฆ่าไก่ก่อนฆ่าหมู โดยพื้นฐานทั่วไปของชาวกะเหรี่ยงไม่จำเป็นจะไม่ฆ่าสัตว์ ยกเว้นต้องฆ่าเพื่อใช้ในพิธีกรรมเท่านั้น

วิธีการหมักเหล้า

1. ข้าวสุก
2. หัวเชื้อเหล้า

เมื่อหุงข้าวสุกเรียบร้อยแล้วนำข้าวสุกไปผึ่งเพื่อไล่ความร้อน หลังจากนั้นนำหัวเชื้อเหล้าไปคลุกกับข้าวสุก และนำไปหมักไว้ในถังพลาสติกประมาณ 2-3 วัน หลังจากนั้นจึงนำไปกลั่น

วิธีการกลั่นเหล้า

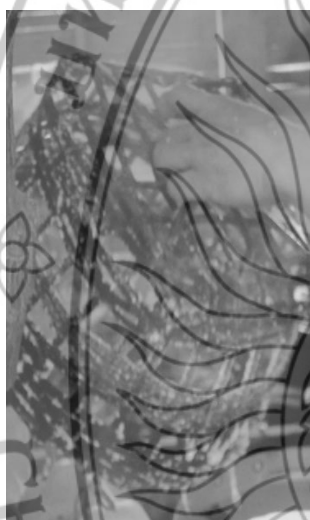
1. หม้อต้มขนาดใหญ่
2. ไม้กลวงเจาะรูต่อท่อพลาสติก
3. กระทะ



ภาพที่ 4.8 การหมักข้าว



ภาพที่ 4.9 หม้อต้มเหล้า



ภาพที่ 4.10 ตะแกรงวางในหม้อต้มเหล้า



ภาพที่ 4.11 ถาดไม้เจาะรูวางในถังกลั่นเหล้า



ภาพที่ 4.12 ใช้เชือกมัดปากหม้อ



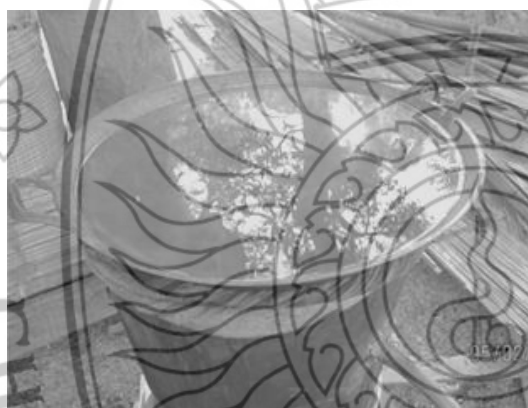
ภาพที่ 4.13 นำถังกลั่นเหล้าวางบนหม้อต้มเหล้า



ภาพที่ 4.14 ผ้าพันระหว่างหม้อต้มเหล้า
กับถังกลั่นเหล้า



ภาพที่ 4.15 เทน้ำใส่กระทะ



ภาพที่ 4.16 น้ำในกระทะด้านบนถังกลั่นเหล้า



ภาพที่ 4.17 การกลั่นเหล้า

โดยนำข้าวที่หมักเชื้อเหล้าใส่ลงผ้าขาวบาง ใช้ตะกร้าไม้ไผ่วางลงไปในหม้อต้ม นำไปตั้งบนเตาไฟ นำไม้กลวงด้านในเจาะรูต่อท่อพลาสติกออกด้านนอกวางบนหม้อต้มขนาดใหญ่ปิดขอบระหว่างหม้อต้มกับไหไม้ให้สนิทไม่ให้ความร้อนออกด้านข้างด้วยการใช้ผ้าพันรอบ ๆ จากนั้นใช้ผ้าขี้ริ้วเป็นเกลียวมัดรอบขอบด้านบนไหไม้กลวงเพื่อไม่ให้ความร้อนออกนํ้ากระทะใส่นํ้าเย็นวางบนไหไม้กลวงอีกที เมื่อหม้อต้มข้าวหมักเชื้อเหล้าเดือดจะกลายเป็นไอนํ้ากระทะกับกระทะที่วางบนไหไม้กลวงจะทำให้เกิดเป็นหยดน้ำไหลออกจากท่อพลาสติกที่ต่อจากไหไม้กลวงออกมาด้านนอกใช้ขวดภาชนะรองรับหยดน้ำ

การต้มเหล้าเพื่อใช้ทำกิจกรรมมีดังนี้

- 1 พิธีผูกมือหรือมัดมือ
- 2 พิธีหยอดข้าวไร่
- 3 พิธีเลี้ยงผีฝ่าย
- 4 พิธีผูกมือกลางปี
- 5 พิธีตีข้าว

6 นำข้าวที่ล้นจากการตีข้าว

7 เลี้ยงอนุรักษปลา

ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธไม่มีพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษเท่านั้น ส่วนพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีอื่น ๆ ยังคงทำเช่นเดิม

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนชาวกะเหรี่ยงบางพิธีกรรมห้ามคนภายนอกร่วมงาน เช่น การปิดเป่าชุมชนล้างเอาสิ่งไม่ดีออกจากชุมชนโดยทำพิธีทางเข้าหมู่บ้าน พิธีกรรมมีตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว วงศ์ตระกูล ชุมชน และระดับลุ่มน้ำเครือข่าย

พิธีกรรมปิด

พิธีเฝ้าบักะหรือพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ พิธีเฝ้าบักะจะเริ่มต้นจากคู่บ่าวสาวได้จัดงานแต่งงานขึ้น ช่วงพิธีการมัดมือจะใช้ไก่สำหรับการทำพิธี เพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาวจะสลับกันป้อนอาหารให้กันและกัน ทำให้เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าสาวก่อให้เกิดมือบักะ

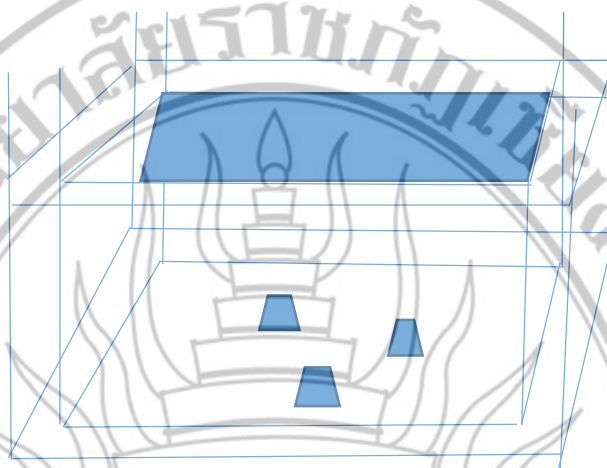
พิธีเฝ้าบักะเป็นพิธีเลี้ยงผีปู่ย่าเลียงวิญญาณบรรพบุรุษของกะเหรี่ยงจัดขึ้นปีละครั้งหรือ 3 ปี/ครั้ง ซึ่งพิธีกรรมนี้ชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธสมัยครูบาศรีวิชัยยังได้จัดทำพิธีกรรมนี้อยู่ แต่ครั้งถึงสมัยยุคพระธรรมจาริกพิธีกรรมนี้ถูกตัดทิ้ง ทำให้พิธีเฝ้าบักะไม่มีในชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ

การเลี้ยงผีบรรพบุรุษหรือพิธีเฝ้าบักะเป็นพิธีกรรมปิดของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือผี แต่ในตำบลสะเมิงใต้ยังคงมีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ พิธีกรรมนี้เป็นการสืบทอดของผู้หญิงเท่านั้น เนื่องจากพิธีกรรมนี้ผู้ที่สืบเชื้อสายจากฝ่ายหญิง เช่น ลูกสาว ลูกชายหลานสาวหลานชายที่เกิดจากลูกสาวสามารถเข้าร่วมพิธีได้ ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมพิธีกรรมนี้ได้ เช่น ลูกเขย ลูกสะใภ้ หรือบุคคลภายนอก การทำพิธีนี้จะทำพิธีกรรมข้างเตาไฟภายในบ้าน เตาไฟที่อยู่ภายในบ้านของชาวกะเหรี่ยงมีความสำคัญมาก ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าที่เตาไฟจะมีผีสถิตอยู่เมื่อทำพิธีอะไรก็ตามต้องมาทำที่เตาไฟ ในอดีตเตาไฟนอกจากใช้ทำอาหาร ใช้ก่อไฟเพื่อให้ภายในบ้านมีความอบอุ่นแล้ว เตาไฟยังเป็นสิ่งที่ระลึกถึงอดีตที่เคยอยู่ร่วมกันภายในบ้าน เตาไฟประกอบด้วยเสาไม้ไผ่ 4 เสา มีพื้นรองรับ มีก้อนหินสามเสาซึ่งมีความหมายถึงพ่อ แม่ ลูก การสร้างเตาไฟภายในบ้านจะมี 2 ชั้น ชั้นบนไว้วางภาชนะต่าง ๆ หรืออาหารที่จะรมควันเพื่อเก็บไว้รับประทานในภายหลัง

พิธีเฝ้าบักะจะฆ่าไก่และหมู ซึ่งทั้งไก่ตัวแรกและหมูตัวแรกไม่สามารถนำไปขายได้ การเลี้ยงสัตว์ทั้ง 2 ชนิดจะใช้ในการทำพิธีเท่านั้น หลังจากนั้นจึงนำมาประกอบอาหารและนำมารับประทานร่วมกัน

อุปกรณ์สำหรับพิธีเฝ้าบักะมีหม้อผู้หญิง หม้อผู้ชาย หม้อดินผู้หญิงมีลักษณะปากหม้อจะบาน หม้อผู้ชายปากหม้อจะแคบหน่อย มีทัพพีหรือไม้คนข้าว 2 อัน ซึ่งไม้คนข้าวจะต้องไปหาไม้ในคืนพระจันทร์เต็มดวง อันหนึ่งใช้ตักข้าวเป็นไม้ไผ่และใช้เรียกขวัญ มีเถาข้าวที่เป็นเถาใหญ่ใช้ประกอบพิธีโดยเฉพาะ ส่วนหม้อแกงต้องเป็นหม้อตัวผู้ หม้อแกงจะใช้ทัพพีแกง หม้อข้าวจะใช้ทัพพีข้าว ซึ่งมีความแตกต่างกัน ถาดหลังจากที่ใช้ในพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้วยังสามารถนำมาใช้ได้หรือนำไปเก็บรักษาไว้ แต่ถ้าทำพิธีต้องใช้ถาดอันเดิมเท่านั้น พิธีเฝ้าบักะ จะไม่เคาะถาด ภายในถาดมีข้าวและกับข้าวที่ใส่ภาชนะเรียบร้อยที่มาจากหม้อผู้หญิงและหม้อผู้ชายทัพพีตักข้าวอย่างละอัน ทัพพี

ดักข้าวมีลักษณะแบน ๆ ทัพพีตักแกงจะทำจากไม้ไผ่ที่มีลักษณะโค้งและมีข้อ เพื่อสามารถตักน้ำแกงได้ ถาดทำจากไม้หรือไม้ไผ่หรือโตก แต่มีลักษณะที่พิเศษที่ใช้ในพิธีเอ้าะบักะเท่านั้น ส่วนหม้อจะเก็บไว้บนหิ้งครัวไฟเพื่อใช้สำหรับทำพิธีเท่านั้น หรือในช่วงทำพิธีทำข้าวใหม่จะนำหม้อมาทำพิธีเหมือนกัน



ภาพที่ 4.18 เตาไฟจำลอง

พิธีเอ้าะบักะ เป็นพิธีของตระกูลฝ่ายหญิง ผู้เป็นมารดาจะเรียกบุตรหลานทุกคนมาร่วมพิธีทั้งหมดยกเว้นลูกเขย แต่ถ้าฝ่ายชายทำพิธีนี้จะเรียกพ่อแม่และลูกสาวมากินได้ สำหรับพิธีเอ้าะบักะได้มีตำนานเล่าว่า สมัยบรรพบุรุษมีครอบครัวหนึ่งมีลูก 7 คน แล้วต้องกลับไปหาแม่และต้องฝากลูกไว้กับยักษ์ ซึ่งยักษ์ตนจะกินเด็กทุก ๆ ปี ๆ ละคน ดังนั้นครอบครัวนี้จึงนำเด็ก ๆ ไปฝากไว้กับวิญญาณบรรพบุรุษโดยสัญญาว่ากับวิญญาณบรรพบุรุษว่า ถ้าเลี้ยงลูกให้เมื่อกลับมาจะทำพิธีเลี้ยง ไก่ หมู จึงเป็นที่มาของพิธีกรรมนี้ เมื่อชาวกะเหรี่ยงไม่สบายเจ็บไข้ได้ป่วยจึงต้องเลี้ยงวิญญาณบรรพบุรุษด้วยหมู ไก่ ในการทำพิธีในพิธีจะต้องกินไก่อ่อน ถ้าเป็นพิธีใหญ่จะต้องฆ่าหมูอีกวันหนึ่ง และห้ามลูกคนใดไปนอนที่อื่น ลูกทุกคนจะอยู่ใกล้หรือไกลจะต้องมานอนที่บ้านหมด

พิธีเอ้าะบักะ จะเป็นพิธีกรรมเฉพาะสายตระกูลนั้น ๆ ซึ่งไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าร่วมพิธี การเข้าร่วมพิธีของชาวกะเหรี่ยงจะมีใบไม้หรือสัญลักษณ์ไม่ให้เข้าไปในบ้านวางอยู่หน้าบ้าน ช่วงที่ฆ่าไก่ฆ่าหมูและไก่สำหรับพิธีนี้ห้ามมีอารมณ์ โกรธ โมโหต้องใจเย็น มิเช่นนั้นพิธีจะไม่ประสบความสำเร็จ อาจทำให้หลงลืมขณะกำลังทำพิธี จากนั้นพ่อเฒ่าสวมเสื้อกะเหรี่ยงและโพกหัวแล้วทำพิธี

ในพิธีเอ้าะบักะ ถ้าคนใดคนหนึ่งกลับมาไม่ได้พ่อแม่ต้องเอาข้าวห่อกับใบตองเก็บไว้ให้ การรับประทานอาหารในพิธีเอ้าะบักะ ต้องให้ลูกคนแรกและลูกของลูกคนแรกกินก่อน จากนั้นจึงเป็นคนต่อมาปฏิบัติเช่นเดียวกับคนแรก เมื่อพ่อแม่และสมาชิกภายในบ้านรับประทานอาหารเสร็จสิ้นแล้ว จากนั้นจึงเทกับข้าวลงข้างล่างเพื่อให้วิญญาณบรรพบุรุษ ต้องเอาห่อข้าวและกับข้าวเทลงข้างล่างเพื่อให้จิโซมือก๊ะ (ผีบรรพบุรุษ)

ถ้าเป็นฝ่ายหญิงจัดพิธีเอ้าะบักะขึ้นมาผู้ที่เป็นบุตรทุกคนต้องกลับมาร่วมพิธี ยกเว้นลูกเขยและลูกสะใภ้ไม่ได้เข้าร่วมพิธีด้วย

ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าถ้าคนในครอบครัวไม่สบายเจ็บไข้ได้ป่วยและรักษาไม่หายต้องเกิดจากผีบรรพบุรุษ ดังนั้นต้องไปหาหมอผีประจำหมู่บ้านเพื่อให้ดูว่าเป็นอะไร หลังจากนั้นหมอผีจะแนะนำว่าต้องทำอะไรบ้าง ถ้าหมอผีบอกว่าใช้หมูจะต้องฆ่าหมู แต่บางพิธีจะมีการกำหนดสืออะไรบ้าง หรือเพศของไก่ เช่น ไก่สีดำ หรือเป็นตัวผู้ทั้ง 2 ตัว เป็นต้น

พิธีกรรมเปิด เป็นพิธีกรรมที่บุคคลภายนอกสามารถเข้าร่วมพิธีได้ ได้แก่

พิธีทานข้าวใหม่

พิธีทานข้าวใหม่มีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และนับถือผี ซึ่งการทำพิธีของศาสนาคริสต์โดยนำข้าวใหม่มาหุง กับข้าว เพื่อขอพรจากพระเจ้า แต่เดิมมีการประดับประดาโดยใช้ผักกูดเครือมามัดให้เป็นมงกุฎนำไปประดับประดาหม้อข้าวหม้อแกงรวมทั้งเครื่องใช้ในครัวเรือน

การทำกับข้าวจะทำเพียงหม้อเดียวเท่านั้นจะเอาเนื้อสัตว์และผักใส่รวมในหม้อเดียวกัน นำมากินกับข้าวเพื่อเป็นการกินแก้เคล็ด ชาวกะเหรี่ยงให้ความสำคัญกับข้าว เนื่องจากข้าวเป็นของสูงถ้ากินกับอาหารบางชนิดที่ถือว่าเป็นอาหารชั้นต่ำ เช่น กบ เขียด หรืออาหารที่ไม่เป็นมงคลบางชนิด เมื่อนำมาประกอบอาหารนำมารับประทานร่วมกับข้าว กลัวว่าข้าวไม่พอใจและหนีไป ฉะนั้นเรารับประทานกับมันเป็นหม้อแรกเพื่อแก้เคล็ด

ปัสะตือ

พิธีกรรมดั้งเดิมคือปัสะตือ เป็นพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่มีความเชื่อเรื่องรกของเด็กทารกว่าทำไมต้องเอารกไปผูกไว้กับต้นไม้ เนื่องจากมีความเชื่อว่าวิญญาณของแต่ละคนมาจากอีกมิติหนึ่งข้ามต้นไม้มาแล้วมาลงที่ครรภ์ของผู้หญิงแล้วจึงเกิดเป็นมนุษย์ ในช่วงเวลา 7 วันที่เด็กออกมาจากท้องแม่เป็นช่วงเวลาที่ยังไม่แข็งแรงจึงต้องอิงกับต้นไม้ ซึ่งถือว่าเป็นสายล่อวิญญาณที่มากับเด็ก ดังนั้นจึงต้องเอารกผูกไว้กับต้นไม้ อยู่เพื่อให้เด็กมีท่อน้ำเลี้ยงทางด้านจิตวิญญาณต่อมาถึงร่างกาย เมื่อเอาไปผูกไว้แล้วพ่อเด็กจะเอาไม้ไปปาใส่ต้นไม้เพื่อให้รกตกลงมา จากนั้นจึงทำพิธีเรียกขวัญ ผูกแขนใส่เบี่ยงให้กับเด็ก ถึงแม้รกตกลงมาแล้วแต่ต้นไม้ยังคงเป็นต้นรกเหมือนเดิม ถ้าเจ้าของต้นรกรนั้นไม่สบาย หมายถึงว่าต้นรกรต้นนั้นโดนโดนไป ผู้ที่ตัดต้นไม้ต้องเสียไก่ให้กับเจ้าของรกรนั้นเพื่อเรียกขวัญ ซึ่งถ้าไม่เลี้ยงผีอาจทำให้เด็กที่ถูกนำรกรไปผูกไว้กับต้นไม้เสียชีวิตก็ได้ ต้นไม้ต้นหนึ่งสามารถนำรกรไปผูกไว้กี่ครั้งก็ได้

วิธีการนำรกรไปผูกไว้กับต้นไม้ ผู้เป็นพ่อต้องตื่นแต่เช้าเพื่อไปตัดกระบอกไม้ไผ่แล้วนำรกรใส่ลงในกระบอกนำผ้าขึ้นเก่า ๆ ของผู้เป็นแม่ห่อไว้แล้วมัดที่ขอบเตาไฟ พอเช้ามีดก็นำออกไปผูกไว้กับต้นไม้ที่มีความคงทนแข็งแรงแล้วมัดติดกับต้นไม้

ถ้าต้นไม้ตายหรือตายเอง ชาวกะเหรี่ยงต้องทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนที่กำลังจะตายหรือคนแก่ที่ป่วยมาก จะทำพิธีเอาความตายไปฝากไว้ที่ต้นไม้แก่หรือต้นไม้ที่แห้งไม่มีใบแล้วให้ความเจ็บป่วยไปหาต้นไม้ต้นนั้นเป็นการสืบทอดคน

นอกจากนั้นเวลาที่คนที่คลอดลูกใหม่จะมีรกติดกับสะดือของเด็ก อาหารบางชนิดที่คนคลอดลูกห้ามกิน คนให้นมลูกห้ามกินซึ่งอาจจะแพ้ได้ อาจทำให้เด็กแคะแค้น จะมีการแก้เคล็ด โดยขณะที่รกรยังติดอยู่กับสะดือเด็กมารดาจะต้องกินทุกอย่างที่มีชีวิตติดอยู่ ซึ่งรกรถ้าไม่ผูกกับต้นไม้ก็ต้องฝังดิน

พิธีเลี้ยงผีฝ่าย

ก่อนมีพิธีผูกมือครั้งที่ 2 พิธีการในไร่จะต้องจัดการให้เรียบร้อยก่อน ในขณะที่ข้าวกำลังออกรวงจะมีการทำพิธีเลี้ยงผีไฟ ถ้าเป็นพิธีเลี้ยงผีฝ่ายเป็นช่วงต้นฝนหรือช่วยต้นทำนา ประมาณเดือนกรกฎาคมหรือต้นเดือนสิงหาคม ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อการเลี้ยงผีฝ่าย ถ้าไม่ได้เลี้ยงผีฝ่ายจะทำให้เกิดน้ำไม่ไหลบ้าง น้ำหายไปบ้าง

การเลี้ยงผีฝ่ายของชาวกะเหรี่ยง เป็นการเซ่นสังเวยผีหรือเทวดาที่ช่วยดูแลน้ำ ปกป้องรักษาป่าไม้ และช่วยคลบนันดาลให้ฝนตกเพื่อให้มีน้ำในการใช้อุปโภคและบริโภค รวมทั้งการทำเกษตร การเลี้ยงผีฝ่ายจะใช้เหล้า 1ขวด ไก่ 1 คู่ เพื่อทำพิธี สำหรับการทำให้พิธีเลี้ยงผีฝ่ายต้องหาวันดีสำหรับการทำพิธี หลังจากนั้นต้องทำการต้มเหล้าเพื่อใช้ในพิธี

วันที่เลี้ยงผีฝ่าย ผู้เฒ่าสร้างศาลเพียงตาด้วยไม้ไผ่แบ่งเป็น 2 ส่วน ด้านบนที่มีหลังคา และด้านล่าง เพื่อใช้ประกอบพิธี หลังจากนั้นจึงนำ ข้าว อาหารไว้ในด้านข้างบน หลังจากนั้นนำไก่ 2 ตัวฆ่าเพื่อใช้เลือดในการสังเวยผี และนำไก่ทั้ง 2 ตัว ย่างไฟให้สุกแล้วตัดแบ่งไว้ส่วนข้างล่าง ทำกระทงแล้วเทเหล้าใส่กระทงด้านล่าง จากนั้นผู้เฒ่าจึงทำพิธีอธิษฐานเพื่อขอให้ผีดูแลรักษาป่าไม้ ดูแลน้ำ



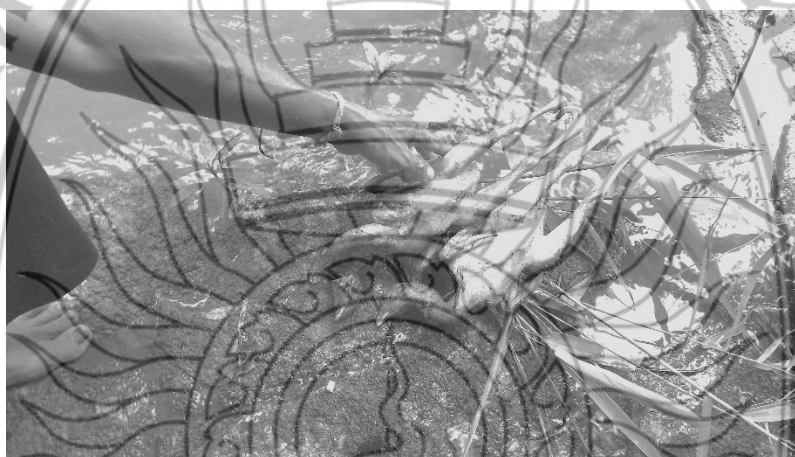
ภาพที่ 4.19 สร้างศาลเพียงตา



ภาพที่ 4.20 ข้าว อาหารและเหล้า



ภาพที่ 4.21 ฆ่าไก่ 2 ตัว



ภาพที่ 4.22 นำไก่ย่างไฟ



ภาพที่ 4.23 แบ่งไก่วางในใบไม้



ภาพที่ 4.24 วางไกไว้ด้านล่างศาลเพียงตาและเทเหล้าลงในกระทง



ภาพที่ 4.25 ผู้เฒ่าอธิฐาน

พิธีเลี้ยงผีไร่

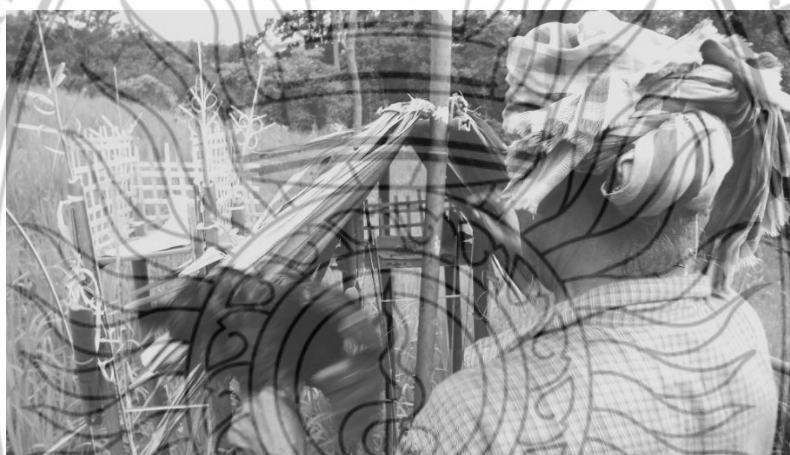
พิธีการทำขวัญข้าวเป็นการนำเอาสิ่งไม่ดีออกจากข้าว ให้ขวัญให้กำลังใจข้าวให้เกิดความเจริญงอกงาม (ไม่มีเหล่า) เลี้ยงข้าวกับเลี้ยงไฟเป็นการขอโทษและขอบคุณไฟที่ช่วยในการเผาไร่ถือว่าการบูชาไฟ



ภาพที่ 4.26 ศาลเพียงตาเลี้ยงผีไร่



ภาพที่ 4.27 ฆ่าไก่เพื่อเซ่นเจ้าที่



ภาพที่ 4.28 เอาเลือดไก่ป้ายที่เสา



ภาพที่ 4.29 เอาเลือดไก่ป้ายที่ไม้ไผ่สามเส้า



ภาพที่ 4.30 นักเล็ดไถ่รดที่กระสวยไม้ไผ่

พิธีกรรมการผูกข้อมือหรือมัดมือ

พิธีกรรมการผูกข้อมือหรือมัดมือของชาวกะเหรี่ยงเป็นการรวมญาติพี่น้องซึ่งอยู่แดนไกลให้มารวมกันถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างยิ่ง ชาวกะเหรี่ยงทุกหมู่บ้านจะมีการจัดเตรียมงานตั้งแต่การเลือกวันดี ซึ่งจะทำให้การหมักเหล้าเพื่อใช้ในพิธีผูกข้อมือ ก่อนวันงานแต่ละบ้านจะต้มเหล้าที่หมักไว้ก่อนล่วงหน้า 1 วัน การต้มเหล้าเพื่อใช้ในพิธีต้องถูกขยำเพื่อเลือกวันดีในการต้มเหล้า จากนั้นจึงทำการหมักข้าว 3-4 วัน และต้มเหล้าก่อนล่วงหน้าเพื่อเก็บไว้ทำพิธีกับตอนรับแขกที่มาเยี่ยม หุงข้าวผสมข้าวกับแป้ง หลังจากนั้นจะนึ่งข้าวเหนียวเพื่อทำข้าวปุ้น และทำขนมเมตอ เพื่อใช้ในพิธีผูกข้อมือ

การทำขนมเมตอ ข้าวเหนียวผสมกับถั่วลิสง แล้วนำมาห่อด้วยใบไม้กวาด ใบไม้กวาดนี้มีความเชื่อว่าสามารถขยำยักซ์ได้ จากนั้นจึงนำไปต้มให้สุก

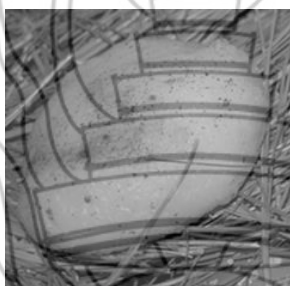


ภาพที่ 4.31 ข้าวเหนียวผสมถั่วลิสง



ภาพที่ 4.32 ขนมนมต่อ

ส่วนข้าวปุ้น ทำจากข้าวเหนียวที่นึ่งเรียบร้อยแล้วนำมาตำให้ละเอียดเป็นเนื้อเดียวกัน อาจใส่ งาดำลงไปผสมตำด้วยกันได้



ภาพที่ 4.33 ข้าวปุ้น

สำหรับพิธีผูกข้อมือ แม่เฒ่าจะต้อนขึ้นมาหุงข้าวหลังจากหุงข้าวเสร็จแล้ว แม่เฒ่าจะจับไก่ที่ยังมีชีวิต แล้วเทเหล้าใส่แก้วแล้วรดที่บันได ใช้ทัพพีหรือไม้คนข้าวมาเคาะที่บันได เพื่อให้ลูกหลานที่อยู่ไกลกลับบ้าน รวมทั้งเป็นสิริมงคลแก่สมาชิกในครอบครัว นำเสื้อผ้า ไม้คนข้าว ข้าวสุก ขนมนมต่อ ใส่รวมกันในภาชนะ



ภาพที่ 4.34 ภาชนะที่ใส่เสื้อผ้า ไม้คนข้าว ข้าว ขนมนมต่อ



ภาพที่ 4.35 แม่เฒ่าจับไ้และใช้ไม้คนข้าวเคาะหัวบันได

การผูกมือเรียกขวัญจะเริ่มเข้ามิดที่หัวบันได เชือดไ้ในครัวทำพิธีต้มไ้ หุงข้าว ทำกับข้าว เตรียมเสื้อผ้าใหม่ เตรียมฝ้ายผูกข้อมือเพื่อในวันที่เรียกขวัญ หลังจากนั้นจึงทำพิธีผูกข้อมือโดยทำให้ตนเองก่อน จากนั้นจึงเป็นลูกหลานก่อน

การผูกมือต้องเริ่มจากบ้านจิไ้ก่อนหลังจากนั้นบ้านหลังอื่น ๆ จะทำพิธีต่อ โดยจิไ้จะเคาะตรงหัวบันได บ้านต่อ ๆ ไปก็จะเคาะต่อ ๆ กันไปเป็นการดำเนินพิธีผูกข้อมือร่วมกันทั้งชุมชนพร้อมกันซึ่งแต่ละบ้านจะทำพิธีของตนเอง จิไ้ต้องไปผูกมือให้กับทุกบ้าน

เนื่องจากหย่อมบ้านที่ชาวกะเหรี่ยงอยู่เป็นหย่อมบ้านขนาดเล็กประมาณ 30 หลังคาเรือน พิธีกรรมสุดท้ายที่ต้องทำร่วมกันคือ นำขามูกับหัวหมูมาร่วมกัน ซึ่งถ้าเป็นที่อื่นจะนำหัวหมูกับขามูหรือหัวไ้กับขากไ้เอามาร่วมกันและแกงรวมต้มที่บ้านจิไ้รับประทานร่วมกันในตอนเย็น

โดยทั่วไปตอนเช้าของแต่ละหย่อมบ้านจะทำพิธีถวายหัวเหล้ากับหัวไ้ ขากไ้ หัวหมู ขามู แต่ละครอบครัวนำเอามารวมกันที่พิธีในป่าหนึ่งจุดที่เป็นสถานที่ที่สื่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมารวมกันที่หมู่บ้าน หลังจากนั้นจึงนำหัวหมูขามูมารวมกันที่บ้านจิไ้และทำกับข้าวรวมกันตอนเย็นทุกบ้านจะมารับประทานร่วมกัน แต่ก่อนจะกินจะต้องรินหัวเหล้าที่นำไปถวายในป่ามารินให้กับเจ้าที่เจ้าทางในบ้านก่อน แต่เนื่องจากหย่อมบ้านที่นี้ขาดเรื่องจุดศูนย์กลางของชุมชนจึงไม่ได้มีพิธีกรรมนี้

พระตีตาเยอะกล่าวว่า ก่อนนี้มีการนำเหล้าไปรวมกันที่บ้านจิไ้ครั้งหนึ่ง เมื่อไปถามผู้เฒ่าผู้แก่ได้รับคำตอบว่า เราไม่เคยทำอย่างกันมาก่อน ดังนั้นให้ทำบ้านใครบ้านมันก่อน และพอจะทำพิธีให้แต่ละบ้านมารวมกัน

นายพฤ โอโดเขา กล่าวว่า คนที่มาตั้งหย่อมบ้านที่นี้อาจไม่เคยได้ร่วมพิธีที่ต้องมาร่วมกัน เมื่อครั้งมาตั้งหมู่บ้านตั้งแต่แรกจึงไม่มีพิธีการรวมกันของแต่ละบ้าน เมื่อไม่รู้พิธีจึงไม่ได้ทำตั้งแต่ต้น จึงไม่ได้สืบทอดต่อมา แต่ว่าการทำพิธีกรรมรวมใหญ่อาจต้องมีตั้งแต่ 30 หลังคาเรือนขึ้นไป

ดังนั้นพิธีการผูกข้อมือเมื่อผูกข้อมือคนในบ้านเรียบร้อยแล้วจึงไปผูกข้อมือให้กับสมาชิกในหมู่บ้านด้วยเช่นกัน ตามหลักแล้วสมาชิกภายในบ้านต้องตะเวนไปทุกหลังคาเรือนเพื่อไปผูกข้อมือและดื่มเหล้า โดยเพราะอย่างยิ่งจิไ้ต้องไปทุกบ้านดื่มเหล้าทุกบ้านของสมาชิก ซึ่งจิไ้จะใช้วิธีการจิบหัวจิบท้ายเหล้าที่สมาชิกแต่ละบ้านรินให้ ส่วนเหล้าที่เหลือตรงกลางอาจให้ผู้อื่นช่วยดื่มได้แล้วจะต้องจิบเหล้าที่เหลือสุดท้ายอีกครั้ง

วันผูกข้อมือทุกบ้านจะตื่นแต่เช้าเพื่อหุงข้าวหลังจากนั้น ผู้นำทางจิตวิญญาณหรือจิโซ จะนำเสื่อผ้า ข้าวสุกเหล้าไว้ในภาชนะ โดยให้ผู้หญิงหรือภรรยาของจิโซ เป็นผู้เริ่มประกอบพิธีกรรมเป็นบ้านแรกประมาณ 05.30 น โดยนำภาชนะที่มีเสื่อผ้า ข้าวสุก เหล้าต้ม และทัพพีคดข้าวมาที่บันไดบ้าน และอุ้มโกไว้ หลังจากนั้นใช้ปลายทัพพีเคาะที่บันไดข้างบน พร้อมกล่าวคำอธิฐานเพื่อให้สมาชิกของบ้านที่อยู่ไกลกลับบ้านเพื่อมาผูกข้อมือ หลังจากนั้นทุกบ้านจะเริ่มปฏิบัติแบบเดียวกันกับบ้านของจิโซ เมื่อเสร็จพิธีกรรมแรกแล้ว สมาชิกที่เป็นผู้หญิงของแต่ละบ้านจะทำอาหาร หลังจากนั้นที่อาหารเสร็จแล้ว จึงเริ่มพิธีการผูกข้อมือ

ส่วนประกอบพิธีการผูกข้อมือ

- 1 ส้ารับอาหาร ประกอบด้วย ข้าวสุก และอาหาร
- 2 ฝ้ายขาวยาวประมาณ 2 ฟุต วางพาดบนส้ารับอาหาร
- 3 เหล้า



ภาพที่ 4.36 ฝ้ายพิธีผูกข้อมือและอาหาร

วิธีการผูกข้อมือ โดยเริ่มพิธีจากบ้านจิโซ โดยผู้อาวุโสหญิงเป็นผู้ผูกข้อมือให้กับจิโซ จิโซจะแบบมือ 2 ข้าง หลังจากนั้นผู้อาวุโสหญิงจะนำข้าวสุกปั้นเล็กวางบนมือจิโซมีกระดาดหรือใบตองวางรองมือนั่นล่าง หลังจากนั้นผู้อาวุโสจะนำด้านปลายของฝ้ายไปสัมผัสกับอาหารในภาชนะทุกอย่าง และนำเส้นฝ้ายมาปาดลงมาตั้งแต่ข้อมือจนถึงปลายนิ้วเพื่อไล่สิ่งที่ไม่ดีออกจากร่างกาย หลังจากนั้นใช้เส้นฝ้ายปาดข้อมือของจิโซขึ้นไปเพื่อให้สิ่งที่ดีเข้าสู่ร่างกายและผูกที่ข้อมือ การนำฝ้ายผูกที่ข้อมือนั้นจะเหลือปลายฝ้ายประมาณ 5 นิ้วเพื่อเด็ดออกมา ปลายฝ้ายที่เด็ดออกมาถ้าผู้ที่ถูกผูกข้อมือมีอายุน้อยกว่าผู้ที่ผูกข้อมือปลายฝ้ายจะวางไว้บนศีรษะ ถ้าผู้ผูกมียาวกว่าจะนำปลายฝ้ายวางไว้บนไหล่ หลังจากนั้น แต่ละบ้านจะเริ่มทำพิธีผูกข้อมือภายในบ้านและไปผูกให้กับผู้ที่มิอาวุโสภายในหมู่บ้าน หรือจิโซจะไปผูกข้อมือให้กับสมาชิกภายในหมู่บ้านด้วยก็ได้



ภาพที่ 4.37 จิโซผูกข้อมือให้กับลูกบ้าน

อาหารที่ใช้ทำพิธีทุกอย่างใส่ไว้ในถ้วย แล้วเอาไปคว่ำลงเพื่อเอาสิ่งที่ไม่ดีออกไป การผูกมือเป็นการนำสิ่งที่ดี ๆ เข้ามา การผูกมือจะต้องมัดมือให้เรียบร้อยทั้งบ้านแล้วจึงรับประทานอาหารร่วมกันหลังจากนั้นจึงผูกมือให้กับแขกที่มาเยี่ยม การผูกมือจะใช้ฝ้ายขาว สำหรับลูกหลานที่อยู่ไกลไม่ได้เข้าร่วมพิธีต้องเก็บข้าวและอาหารห่อไปไว้บนหิ้งไฟรอให้ลูกหลานกลับมากิน ฝ้ายขาวก่อนที่จะนำมาผูกมือต้องเอาสัมผัสกับข้าวและอาหาร หลังจากนั้นจึงนำมาปิดขึ้นที่ข้อมือเพื่อให้สิ่งที่ดีเข้ามา

สมาชิกภายในหมู่บ้านจะมาผูกมือให้จิโซเพื่อแสดงความนับถือ มีการอ้อธา ประกอบพิธีซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับการยกย่องให้กับเจ้าที่เจ้าทาง รวมทั้งอ้อธาสำหรับการผูกมือ ส่วนครอบครัวที่แยกออกมาจากครอบครัวใหญ่ต้องผูกข้อมือให้กับลูกหลังจากนั้นจะไปผูกข้อมือให้กับพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ ส่วนที่เป็นแขกผู้ใหญ่ที่พ่อก็จะมาทำพิธีให้กับลูกเขยเช่นกัน หลังจากทำพิธีเสร็จทุกคนเริ่มดื่มเหล้าที่ต้มไว้ ญาติพี่น้องที่อยู่ต่างถิ่นจะมาเยี่ยมเยียนและผูกมือ

แต่พิธีผูกมือมีหลายระดับตัวบุคคล ผัวเมีย ครอบครัว รวมทั้งเป็นพิธีที่สร้างเครือข่ายหมู่บ้านโดยการเชิญหมู่บ้านอื่น ๆ เข้าร่วมพิธี จะเริ่มพิธีตั้งแต่เช้ามืด จับไก่ 1 ตัว จะมาที่หัวบันไดเพื่อเคาะบันได อธิฐานให้กลับมากินข้าวขาว ให้กลับมากินน้ำส่าย ให้กลับมากินน่องไก่ ให้กลับมากินข้าวปั้น กลับมากินข้าวปุ้นที่เราตำ กินเมตอ(ขนม) กลับมาได้เสื้อใหม่ ได้กลับมาอยู่กับครอบครัวให้ขวัญมี 37 ขวัญ ผู้หญิงจะมีขวัญมากกว่าผู้ชาย 2 ขวัญ โดยอยู่ในตัวคน 5 ขวัญ ผู้หญิง 7 ขวัญ เนื่องจากมีนมสำหรับให้ทารกดื่มน้ำนม นอกนั้นขวัญอยู่ที่สัตว์ ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าต้นไม้ ผักพืชทุกชนิดมีวิญญาณอยู่ ถ้ามีงานศพในหมู่บ้านจะไม่ทำพิธีผูกมือ พิธีผูกมือจะทำปีละ 2 ครั้ง คือเดือนกุมภาพันธ์ กับเดือนสิงหาคม

พิธีแต่งงานชาวกะเหรี่ยง

ชาวกะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ มีทั้งการนับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์และการนับถือผี การแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือผี จะดำเนินรูปแบบดั้งเดิม การแต่งงานจึงมีการจัดตามพิธีที่ตนเองนับถือ รวมทั้งมีการทำพิธีกรรมดั้งเดิม ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าเลี้ยงลูกผู้ชายจะได้หัวหมูเลี้ยงลูกผู้หญิงจะได้คนมาอยู่ด้วย

การทำพิธีแต่งงานจะทำในรูปแบบที่ตนเองนับถือศาสนา ยกเว้นนับถือศาสนาเดียวกัน การจัดงานจะจัดงานของแต่ละบ้าน โดยบ้านเจ้าบ่าวจะจัดงาน 1 วัน 1 คืนหลังจากนั้นจึงเดินทางไปยังบ้านเจ้าสาว การจัดงานที่บ้านเจ้าสาว 1 วัน 1 คืนเช่นเดียวกัน ผู้ชายอยู่กับผู้หญิง 1 ปี

พิธีการแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง ผู้ชายจะแต่งเข้าบ้านผู้หญิง สำหรับการแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนับถือศาสนาต่างกันจะทำพิธีการแต่งงานตามสถานที่ของแต่ละฝ่าย การแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงไม่มีสินสอดที่เป็นเงินทอง การแต่งงานผู้หญิงจะเป็นคนออกค่าใช้จ่ายงานเลี้ยง เพราะจะต้องไปรับประทานอาหารรวมกันที่บ้านเจ้าสาว ถือว่าเป็นการตอรองทางศาสนา หรือขึ้นอยู่กับทางใดมีความเข้มแข็งกว่า พิธีการสำหรับการแต่งงานมีพริกมีเกลือ หมู เหล้า เป็นหลัก

ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายสู่ขอผู้ชาย ทั้ง 2 ฝ่ายจะมีพ่อสื่อฝ่ายละ 2 คน สินสอดส่วนมากเป็นหมู ไก่ เหล้า เสื้อผ้า ซึ่งไม่ได้ใช้เงินเข้ามาเป็นค่าสินสอด ค่าตัวของผู้ชายเป็นหัวหมากับขาน้ำ ส่วนอื่น ๆ ของหมูใช้เลี้ยงในงานเลี้ยง เจ้าบ่าวอยู่บ้านเจ้าสาว 3 วัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พิธีช่วงเช้าวันแรก

ฝ่ายเจ้าบ่าวจะเกณฑ์ผู้ชายที่มีพ่อแม่ครบไปตัดไม้ในป่าเข้ามิดเพื่อมาสร้างเบล้าะ ไม้ที่ตัดมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2 เมตร นำต้นไม้ที่ตัดมาขุดหลุมฝัง 4 มุม ขนาด 1.5 x 1.5 เมตร สูง 2 เมตร มุงด้วยผ้าเต็นท์ (เดิมมุงด้วยใบหวาย) พื้นปูด้วยฟากไม้ เสาแต่ละต้นนำไม้ไผ่มามัดติดกับเสาเพื่อนำอาหารไว้ด้านบน นำเหล้าผูกกับเสาต้นใดต้นหนึ่งหลังจากเสร็จพิธีจึงจ้กมาแจกจ่ายให้กับสมาชิกดื่มร่วมกัน



ภาพที่ 4.38 การสร้างเบล้าะสำหรับพิธีแต่งงาน

หลังจากที่สมาชิกรับประทานอาหารเข้าด้วยกันเรียบร้อยแล้ว ผู้นำหมู่บ้านหรือจิโซเป็นผู้เริ่มพิธี ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เป็นผู้ชายของหมู่บ้านมาร่วมกันที่เบล้าะ เจ้าบ่าวหรือเพื่อนหรือจะรินเหล้าลงในจอกหรือแก้ว และแจกจ่ายให้กับผู้ทำพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี หลังจากนั้นผู้ทำพิธีจะเทเหล้าลงสู่พื้นดินเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทาง ขณะเดียวกันสมาชิกที่อยู่รอบ ๆ เบล้าะนั่งพนมมือเช่นกัน หลังจากนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รินเหล้าจะนำเหล้าที่เหลือจากการเทสู่พื้นดินมาร่วมกันในแก้ว และดื่มรวมทั้งแจกจ่ายให้กับ

สมาชิกอื่น ๆ หลังจากนั้นจะเริ่มพิธีกรรมรูปแบบเดิมอีกครั้งหนึ่ง ผู้เฒ่าอ้อธาโดยมีเนื้อหาเป็นการ
ฉลองเบาะและบอกเจ้าที่เจ้าทางเป็นการเสร็จพิธีครั้งแรก

การทำพิธีที่เบาะครั้งแรกเป็นการฉลองเบาะ พิธีครั้งที่สองเป็นการบอกเจ้าที่ว่าผู้ชายคนนี้จะ
แต่งงานแล้ว ช่วยดูแลเจ้าปาวด้วย



ภาพที่ 4.39 การฉลองเบาะ



ภาพที่ 4.40 จิโฆเทเหล้าสู่พื้นดิน

พิธีกรรมครั้งที่ 2

พิธีกรรมครั้งนี้เริ่มที่บ้านส่วนที่มีเตาไฟ ผู้ทำพิธี ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชายนั่งล้อมวงด้านใน ส่วน
ผู้หญิงนั่งอยู่วงนอก เจ้าปาวเป็นผู้รินเหล้าใส่จอกและแก้วแจกจ่ายให้กับผู้ทำพิธีและผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ทำ
พิธีจะนำเหล้าหยาดกับพื้นบ้านเพื่อบอกผีบรรพบุรุษ จากนั้นเจ้าปาวนำเหล้าที่เหลือมาร่วมกันใน
แก้วอีกครั้งเพื่อดื่มและแจกจ่ายให้กับสมาชิกที่อยู่ในพิธี หลังจากนั้นเจ้าปาวจะรินเหล้าใส่จอกแก้ว
อีกครั้งและทำพิธีรูปแบบเดิม ผู้เฒ่าอ้อธาเนื้อหาเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกับการออกไปแต่งงานของเจ้าปาว



ภาพที่ 4.41 ผู้ชายนั่งล้อมวงรอบเตาไฟ



ภาพที่ 4.42 ผู้หญิงล้อมวงนอก

พิธีกรรมครั้งที่ 3

การทำพิธีกรรมครั้งนี้ต้องออกมาทำพิธีที่เบาะอีกครั้งเหมือนพิธีกรรมครั้งแรก หลังจากนั้นผู้เฒ่าอ้อธาเพื่อบอกการแต่งงานของเจ้าบ่าวต่อเจ้าที่เจ้าทาง



ภาพที่ 4.43 ทำพิธีที่ไหว้เจ้าที่เบาะ

พิธีกรรมครั้งที่ 4

พิธีกรรมครั้งนี้ทำพิธีที่สามแยกทางออกของหมู่บ้านก่อนที่เจ้าบ่าวออกเดินทางเพื่อไปบ้านเจ้าสาว นำเสื้อปุมทางสามแยก ให้ผู้ที่เดินทางไปร่วมพิธีนำกันไปไม้เล็ก ๆ ไปวางไว้บนเสื้อ จากนั้นเจ้าบ่าวรินเหล้าใส่จอก 2 จอกเพื่อให้ผู้ทำพิธีหยาดเหล้าลงสู่พื้นดินเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทางอีกครั้งก่อนออกเดินทาง การรินเหล้าครั้งนี้ผู้ทำพิธีจะต้องเทเหล้าสู่พื้นให้หมดจอก หลังจากนั้นเจ้าบ่าวรินเหล้าแจกผู้ร่วมเดินทางไปบ้านเจ้าสาวดื่มร่วมกัน เจ้าบ่าวจะทำรูปแบบเดิมอีกครั้ง การทำพิธีครั้งนี้สมาชิกในหมู่บ้านนำน้ำใส่กระบอกละ 1 ไผ่ไปเข้าร่วมพิธีด้วย หลังจากเสร็จพิธีผู้เข้าร่วมเหยียดกระบอกละ 1 ไผ่ให้น้ำกระเด็นถูกผู้ร่วมพิธีเพื่อให้ความชุ่มชื้นร่มเย็นเป็นสุข หลังจากเสร็จพิธีเจ้าบ่าวแล้ว เจ้าบ่าวและสมาชิกจะเดินทางไปร่วมพิธีที่บ้านเจ้าสาว



ภาพที่ 4.44 ทำพิธีทางออกหมู่บ้านก่อนไปบ้านเจ้าสาว

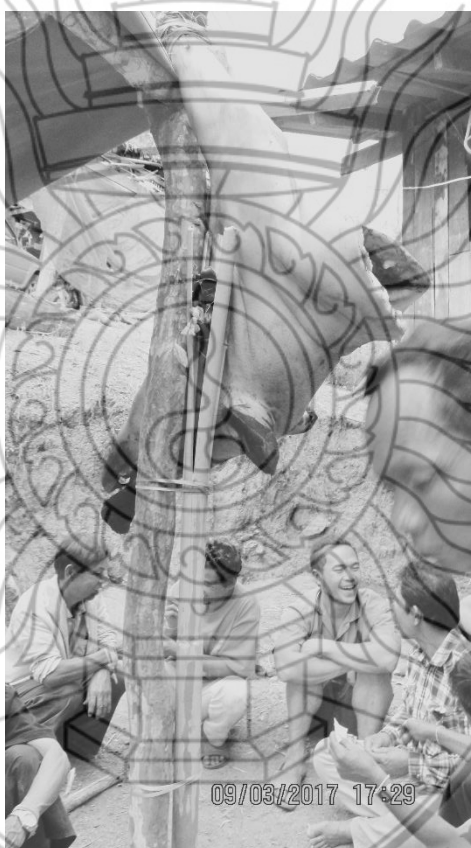
การทำพิธีก่อนออกเดินทางเป็นการบอกผีถนน ส่วนใบไม้ที่ใช้หมายถึงชุ่มชื้นชุ่มเย็น สมาชิกในชุมชนจะนำมาคนละกิ่ง การทำพิธีนอกบ้านการเทเหล้าครั้งแรกจะต้องเทเหล้าลงพื้นให้หมดแก้ว หลังจากนั้นจึงเทเหล้าให้ผู้ที่มาทำพิธี 2 คน ส่วนเหล้าที่เทจากนั้นไม่นำมารวมกันจะต้องดื่มให้หมดแล้วจะเหล้าในขวดเหลือประมาณ 2 แก้วเท่านั้น ทำพิธีอีกครั้ง ผู้ที่ทำพิธีจะเหลือให้ผู้รินเหล้านำมารวมในแก้วเดียวกัน ผู้ที่รินเหล้าจะดื่มเล็กน้อยแล้วแจกไปยังผู้ที่ร่วมงานดื่มแล้วต้องเหลือกลับมาให้ผู้รินเหล้าดื่มอีกครั้ง ก่อนจะถึงบ้านผู้หญิงจะทำพิธีนอกบ้าน หลังจากนั้นก่อนที่กลับมาจะต้องทำพิธีที่บ้านอีกครั้ง ผู้ที่ไปด้วยจะเดินทางกลับมายังหมู่บ้านของเจ้าบ้าน สมาชิกในหมู่บ้านจะเตรียมเอาน้ำใส่กระบอกละ 1 ไผ่ไปต้อนรับอีกครั้ง

หลังจากที่ทำพิธีที่บ้านเจ้าสาวเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าสาวต้องส่งหัวหมูมาบ้านของเจ้าบ่าว ซึ่งหัวหมูของเจ้าบ่าวไว้ที่เบาะ ส่วนหัวหมูของเจ้าสาวส่งมาให้เข้ามาไว้ในบ้าน หลังจากทำพิธีที่เบาะเสร็จจึงนำหัวหมูของเจ้าบ่าวมาในบ้านและหัวหมูของทั้ง 2 หัวมาต้มรวมกันแล้วแจกให้สมาชิกทั้งหมู่บ้าน

หลังจากที่ทำพิธีบ้านเจ้าสาวเรียบร้อยแล้ว เจ้าบ่าวจะต้องอยู่บ้านเจ้าสาว 3 วัน หลังจากจึงกลับมาทำพิธีที่บ้านตนเอง ซึ่งต้องฆ่า ไก่ หมู 1 ตัว เหล้า ตอนเช้าคนที่มาส่งต้องไปหาพื้นในป่าให้

แม่ของเจ้าบ่าว บางคนช่วงเช้าต้องออกไปหาปลา ถ้าหาปลาไม่ได้ต้องเอาก่อนหินใส่ลงในตะกร้า ซึ่งปัจจุบันใช้วิธีไปหาซื้อปลาในตลาดแทนการออกไปหาปลาตามลำธาร

สำหรับวันที่สองญาติพี่น้องที่ไม่ได้ไปบ้านเจ้าสาวจะทำการฆ่าหมู หลังฆ่าหมูและทำความสะอาดหมูแล้ว โดยชำแหละปาดระหว่างขาหน้า 2 ขาให้เป็นรูปตัววี (V) ให้ส่วนหัวหมูติดส่วนของขาหน้าทั้ง 2 ขาไปด้วยแล้วนำไปแขวนยังเบาะ จากนั้นจึงผ่าท้องหมูเพื่อนำเครื่องในออกมาโดยนำตับกับดีหมรวมกันเพื่อให้ผู้เฒ่าหรือจิโซทำนายลักษณะของเจ้าบ่าวและนำเลือดในสวนของตับกับดีหมป้ายที่หน้าพ่อแม่ของเจ้าบ่าวตามประเพณี ผู้เฒ่าผู้แก่ทำนายลักษณะดีหมเพื่อบ่งบอกลักษณะนิสัยของเจ้าบ่าวในอนาคต ขณะเดียวกันผู้ที่มาร่วมงานนำน้ำใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วแกว่งให้กระเด็นออกมาถูกผู้ที่มาร่วมงานที่อยู่บนบ้าน การชำแหละส่วนต่าง ๆ ออกมาเป็นชิ้นจะต้องเหลือส่วนกันที่ติดกับหางหมูไว้เพื่อนำไปแขวนที่เบาะเช่นเดียวกับหัวหมู เมื่อชำแหละหมูเรียบร้อยแล้วจะส่วนต่าง ๆ ของหมูทำอาหารเพื่อรอเพื่อนและญาติเจ้าบ่าวกับมา



ภาพที่ 4.45 แขนหมูที่เบาะ

เมื่อญาติและเพื่อนของเจ้าบ่าวเดินทางกลับยังบ้านเจ้าบ่าว ผู้เฒ่าผู้แก่ญาติพี่น้องจะรอหน้าทางเข้าหมู่บ้านเพื่อทำพิธีกรรมรูปแบบเดียวกับที่เดินทางไปบ้านเจ้าสาว ญาติและเพื่อนเจ้าบ่าวเมื่อเดินทางมาถึงยังทางสามแยกจะทำพิธีก่อนเข้ามายังบ้านเจ้าบ่าว พร้อมกันนั้นเจ้าสาวได้มอบหัวหมูและขาน้ำมายังบ้านของเจ้าบ่าว หลังจากที่ทำพิธีตรงทางเข้าหมู่บ้านแล้ว ทุกคนเข้ามารวมกันที่เบาะอีกครั้งเพื่อทำพิธีกรรม การทำพิธีกรรมที่เบาะครั้งนี้ ช่วงแรกจิโซและผู้เฒ่าจะอธิษฐานเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทางในการเดินทางกลับมาของเพื่อนและญาติเจ้าบ่าว หลังจากนั้นเด็กหนุ่มรินเหล้าใส่ถ้วย

ตะไค้ แจกให้กับจิโง่และผู้เฒ่าผู้แก่หยาดเหล้าสู่พื้นดิน เพื่อแสดงความเคารพแก่เจ้าที่เจ้าทาง หลังจากนั้นจึงรินเหล้าแจกให้ทุกคนดื่มร่วมกัน นำข้าวและอาหารที่ทำจากเนื้อหมูใส่ในกระทง เหล้าใส่ถ้วยตะไล ให้กับจิโง่และผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาร่วมงาน จิโง่และผู้เฒ่านำกระทงอาหารวางยั้งที่มุมเสาและหยาดเหล้าลงในกระทงเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทาง หลังจากนั้นนำไปวางบนปลายกระบอกละไม้ไผ่ที่ผูกติดกับเสาเบาะทุกเสา

ญาติเจ้าบ่าวกลับมาจากบ้านเจ้าสาวเด็ดกิ่งไม้วางบนเสื่อเพื่อทำพิธี เตรียมเหล้าให้พร้อมเตรียมขัน กระทบน้ำมารดเพื่อความชุ่มชื้น โดยให้ผู้เฒ่าผู้แก่ 2 คน เทเหล้าลงพื้น แล้วนำแก้วรินเหล้าครั้งที่ 2 ในการรินเหล้าครั้งที่ 2 เป็นการแจกจ่ายกันทุกคนดื่มหมด รินเหล้าแจกจ่ายกันให้เหลือเพียง 2 แก้วประมาณค่อนขวด เหล้า รินเหล้าครั้งสุดท้ายให้ผู้เฒ่าผู้แก่ เทเหล้าลงพื้นอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นนำน้ำที่อยู่ในกระบอกละเหียงรอบ ๆ บริเวณเพื่อความชุ่มชื้น แล้วทุกคนมารวมกันที่เบาะอีกครั้งหนึ่ง มีอาหาร มีหัวหมูของเจ้าสาวแขวนไว้บนเบาะ เด็กหนุ่มเป็นผู้รินเหล้าครั้งที่ 1 แจกให้กับผู้เฒ่าผู้แก่ จากนั้นผู้เฒ่าผู้แก่เทเหล้าลงกับพื้นเพื่อบอกเจ้าที่เจ้าทางว่ากลับมาแล้ว เด็กหนุ่มรินเหล้าแจกให้กับผู้เฒ่าผู้แก่อีกครั้ง ผู้เฒ่าผู้แก่จะดื่มเหล้าเพียงเล็กน้อยผู้ที่รินเหล้าจะต้องนำมาเทลงในแก้วเดียวกันให้หมดหลังจากนั้นจะดื่มเป็นคนแรก และแจกให้คนอื่น ๆ ดื่ม จนเหลือติดแก้วนิดหน่อยต้องนำมากลับมาให้ผู้รินดื่มให้หมด จากนั้นจึงรินเหล้าให้ผู้เฒ่าผู้แก่อีกครั้ง ผู้เฒ่าผู้แก่จะเทเหล้าลงพื้นเป็นครั้งสุดท้าย ผู้ที่ทำหน้าที่รินเหล้าจะรวมแก้วของผู้เฒ่าผู้แก่แล้วรินเหล้าใส่แก้วเพื่อให้ผู้เฒ่าผู้แก่ดื่มจะเหลือน้อย ผู้ที่ทำหน้าที่รินเหล้าจะนำเหล้ารวมไว้ในแก้วเดียวกันอีกครั้งแล้วดื่มเป็นคนแรกหลังจากนั้นจะแจกให้ผู้อื่นดื่มจนเหลือติดแก้วเพียงเล็กน้อยแล้วผู้รินจะต้องดื่มให้หมดแก้วเป็นคนสุดท้าย จากนั้นทุกคนคืนแก้วเหล้าให้กับเจ้าบ่าว มีอาหารประกอบ เจ้าบ่าวนำเหล้าที่เหลือจากการดื่มของผู้เฒ่าผู้แก่มารวมไว้ในแก้วเดียวกันแล้ว แจกจ่ายให้ทุกคนดื่มร่วมกันอีกครั้ง หลังจากทำพิธีในบ้านเรียบร้อยแล้ว จึงออกมาทำพิธีนอกบ้านเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงทำพิธีในบ้านอีกครั้งหลังจากนั้นจึงเดินทางไปยังบ้านเจ้าสาว



ภาพที่ 4.46 เทเหล้าใส่ในกระทงอาหารที่วางมุมเสา

จากนั้นเด็กหนุ่มจะดักอาหารใส่ถ้วยเล็ก ๆ และเหล้าใส่ถ้วยตะไลให้กับจิโซอันดับแรก ภรรยาจิโซอันดับที่สอง พ่อแม่เจ้าบ่าว รวมทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ที่มาร่วมงาน หลังจากนั้นจึงพากันขึ้นไปบน บ้านหน้าเตาไฟเพื่อทำพิธีกรรมอีกครั้ง

หลังจากเจ้าบ่าวอยู่กับเจ้าสาวเป็นจำนวน 3 วัน ถ้าไม่ได้มีการผิดผีเจ้าบ่าวจะพาญาติพี่น้อง ผู้เฒ่าผู้แก่มาเยี่ยมญาติทางฝ่ายเจ้าบ่าวก่อน หลังจากนั้นจึงพาเจ้าสาวมาเยี่ยมพ่อแม่ของเจ้าบ่าว ในการพาเจ้าสาวมาครั้งนี้ แม่เจ้าบ่าวจะปูทางเดินด้วยหินเพื่อให้เจ้าสาวเดินบนหินที่ปูทางเพื่อให้ความหนักแน่น และแม่เจ้าบ่าวจะใช้น้ำรดเท้าเจ้าสาวเพื่อให้ความชุ่มเย็นกรณีที่มีการผิดผี เจ้าบ่าว จะพาเจ้าสาวมาที่บ้านเพื่อขอขมาพ่อแม่ โดยมีไก่ 2 ตัว เหล้า 2 ขวด

เจ้าสาวจะมีพอสื่อ 2 คนและเจ้าบ่าวจะมีพอสื่อ 2 คน พอสื่อทั้ง 4 คน ทำพิธีเทเหล้าให้ พอสื่อฝ่ายเจ้าบ่าว 2 แก้ว และพอสื่อฝ่ายเจ้าสาว 2 แก้ว ทั้ง 4 คน ทำพิธีรวมกัน เมื่อเจ้าบ่าวไปถึง บ้านเจ้าสาวนั้นยังไม่ได้บ้านเจ้าสาวต้องรออยู่บ้านพอสื่อก่อน เมื่อส่งเจ้าบ่าวขึ้นบ้าน เปลี่ยนเสื้อผ้า ให้กับเจ้าบ่าว หลังจากนั้นพอสื่อทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาว ต้องร่วมกันเทเหล้าเพื่อบอกกล่าวกับผีบรรพ บุรุษ

วันที่ 3 จะนำหิวหมูของเจ้าสาวและเจ้าบ่าวมาต้มรวมกันและแจกให้กับญาติพี่น้องและ สมาชิกในหมู่บ้าน รวมทั้งรื้อเบเลาะสำหรับวันนี้ที่รื้อเบเลาะสมาชิกภายในหมู่บ้านไม่มีการออกไปทำ ไร่หรือทำงานใด ๆ ทั้งสิ้น

วิธีการเทเหล้า

การรินเหล้าสำหรับพิธีในแต่ละครั้งจะต้องเทลงพื้น 2 ครั้ง หัวเหล้าและปลายเหล้าเทให้สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ การเทเหล้าลงพื้นมีความหมายในการบอกเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าภูเข่า เจ้าน้ำ เทวดาทั้งหลาย

กรณีการผิดลูกผิดเมียเป็นกฎข้อห้ามของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งพิธีกรรมไม่ได้เปิดช่องให้ผู้ชาย สามารถมีภรรยาได้อีก 1 คน ถ้ามีเหตุการณ์เกิดขึ้น ชาวบ้านจะรวมตัวกันและขับไล่ทั้งคู่ไปอยู่ในป่า ผู้ชายต้องเลือกว่าอยู่กับใคร การทำผิดเช่นนี้ทำให้เกิดวิญญาณร้ายเข้าสิง ถือว่าเป็นสิ่งที่วิปริตที่ เกิดขึ้นจะทำให้กลายเป็นปอบเป็นวิญญาณร้ายขึ้นมาทำให้ชาวบ้านต้องขับไล่ทั้ง 2 คนออกจาก หมู่บ้าน ส่วนคนที่ไม่ได้ถูกเลือก ต้องทำพิธีตัดหัว ทำให้ผู้ชายคนดังกล่าวกลายเป็นบุคคลภายนอก ไม่ใช่สมาชิกภายในบ้าน การกินตัดถือว่าเป็นพิธีกรรมที่รุนแรง จะทำให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้นมาหรือ ครอบครัวไม่สบาย

ถ้าหนุ่มสาวได้เสียกันก่อนหรือมีการผิดลูกผิดเมียคนอื่นจะต้องมีการขอขมาเจ้าป่าเจ้าเขา และมาตกลอง เรียกว่ามาเก มีการฆ่าหมู ส่วนผิดลูกผิดเมียจะมาตกลองกันว่าอยู่อยู่กับคนใหม่กับคนเก่า

กรณีเจ้าสาวท้องก่อนแต่งงานต้องทำพิธีเลี้ยงผีโดยมีไก่ 1 คู่ เหล้า 1 หม้อ (ต้องต้มเหล้าด้วย ตัวเอง) ให้จิโซทำพิธีกรรม หลังจากนั้นจึงให้ชาวบ้านนำรับประทานได้ซึ่งอาหารและเหล้านี้ทั้งผู้ที่ เป็นญาติทั้งผู้หญิงผู้ชายห้ามรับประทาน ถ้าครั้งต่อไปยังทำผิดอีกจะต้องออกนอกหมู่บ้าน 3 ปีจึงได้ กลับเข้ามาในหมู่บ้านใหม่อีกครั้ง แต่ถ้ายังทำผิดอีกจะไล่ออกนอกบ้านโดยไม่ให้กลับมาในหมู่บ้าน

กรณีถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตก่อน ถ้ามีคู่ครองใหม่อีกครั้งจะไม่มีทำพิธีการแต่งงานเกิดขึ้น

กรณีที่เจ้าสาวนับถือผีหรือนับถือศาสนาพุทธ จะมีพิธีแต่งงานเหมือนกัน ในพิธีแต่งงานจะ ใช้ผู้ชายหมด ผู้ชายจะต้องไปหาไม้มาทำเบเลาะ ผู้ที่ร่วมพิธีภายในเบเลาะจะเป็นผู้ชายเช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้หญิงเป็นเพศที่มีประจำเดือนจึงไม่สามารถทำพิธีได้

เจ้าสาวที่นับถือศาสนาคริสต์ เจ้าบ่าวจะซื้อแหวนแต่งงานเพื่อแลกเปลี่ยนกันสวมเข้าที่นิ้วมือตามรูปแบบศาสนาคริสต์

เครื่องแต่งกายของสาวกะเหรี่ยงของหย่อมบ้านตำบลสะเมิงใต้ส่วนมากแต่งกายทั่วไป ไม่ได้สวมใส่เสื้อกะเหรี่ยงยกเว้นวันที่มีพิธีที่สำคัญ

อ้อธาสำหรับการแต่งงาน

อ้อธาบทแรกจะอ้อเกี่ยวกับการฉลองเบลาะ มีเนื้อหาเกี่ยวกับต้นไทรที่กำลังผลิใบใหม่ ใบต้นไทรหล่นเต็มพื้น ในปีหน้าต้นไทรก็จะออกลูก มีนกเป่าจับอยู่บนกิ่งไม้ นกเป่าจะร้องบทอ้อธาบทแรก ๆ ฝับรรพบุรุษของต้นไทร ถ้าใครจะเกิดต้องผ่านฝับรรพบุรุษของต้นไทรก่อน ซึ่งฝัต้นไทรมักมีคำถามว่า “ถ้ามาเกิดจะทำอะไรให้กับมนุษย์บ้าง” ถ้าวิญญาณที่มากเกิดตอบแต่สิ่งไม่ดี ฝับรรพบุรุษของต้นไทรจะไม่ให้มาเกิด แต่ถ้าวิญญาณตอบว่าจะมาทำประโยชน์ให้กับโลก ฝับรรพบุรุษของต้นไทรจะให้มาเกิด

อ้อธาบทที่ 2 เป็นการบอกเจ้าที่เจ้าทางว่าวันนี้เป็นวันแต่งงานของผู้ชายคนนี้ เราจะเทเหล้าให้กิน ให้เจ้าที่เจ้าทางคุ้มครองผู้ที่ไปงานแต่งงานของเจ้าบ่าวด้วย แล้วให้เจ้าที่เจ้าทางอวยพรขอให้ได้ลูกได้หลานที่ดี

อ้อธาบทที่ 3 ผู้ชายคนนี้จะแต่งงานจะมีลูกมีเมียแล้ว

อ้อธาบทที่ 4 อ้อธาอยู่ที่เบลาะ ผู้เฒ่าจะตั้งหม้อบ้านใหม่ ตั้งบ้านใหม่ให้อยู่ดีมีสุข ถึงเวลาแล้วเราต้องฟังเสียงซึ่งกันและกัน

การอ้อธากายในบ้าน ความหมายเกี่ยวกับการแต่งงานของกลุ่มสาวสาวในทางที่ดี

4.2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและการคงอยู่ทางความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ บางหย่อมบ้านยังคงวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบางส่วนยังนับถือผี และทำการเกษตร และบางหย่อมบ้านยังอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ชาวกะเหรี่ยงจึงยังผูกพันกันธรรมชาติ แต่เนื่องจากสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ วัฒนธรรมดั้งเดิมต่างก็ค่อย ๆ เลือนหายไป

วิถีชีวิตจากอดีตของชาวกะเหรี่ยงมีเพียงแค่การทำการเกษตรและล่าสัตว์บางเพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่มากเท่าที่ควร จึงเห็นว่าวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงนั้นเป็นไปอย่างเรียบง่าย ชุมชนดั้งเดิมยังมีความรักความสามัคคีกันอยู่

เนื่องจากความเชื่อดั้งเดิมชาวกะเหรี่ยง ได้ต่อสู้กับอำนาจรัฐที่มากระทบทำให้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อำนาจของหมอผีที่มีหน้าผูกความเชื่อของชุมชนเอาไว้ถูกกลืนอำนาจจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ ทหาร ตำรวจที่เข้ามาทำลายความเชื่อเหล่านี้ ทำให้ผู้เชื่อชาวญูพิธีกรรมทางความเชื่อหายไปไม่ทำหน้าที่ในชุมชนหายไป

ศาสนาการเปลี่ยนศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ระบบความเชื่อดั้งเดิมและพิธีกรรมสูญหายไป ผู้ที่เผยแพร่ศาสนาคริสต์กับชาวกะเหรี่ยงพยายามลบล้างความเชื่อดั้งเดิม โดยให้สิ่งตอบแทนกับผู้นับถือศาสนาคริสต์ทางการเงินของทางการอยู่รอด ครั้งศาสนาคริสต์ได้เข้ามาแล้วและได้อุปถัมภ์ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงได้เรียนหนังสือ ส่วนผู้ที่เปลี่ยนนับถือศาสนาพุทธก็บวชเรียน และการ

ทำพิธีกรรมเดิม ๆ แต่แต่ละครั้งต้องเรียกทุกคนกลับมาพร้อมกัน ทำให้การเดินทางเต็มไปด้วยความยากลำบากในแต่ละครั้ง รวมทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ดังนั้นเมื่อศาสนาคริสต์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อ ทำให้การมองรูปแบบของพิธีกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งไร้สาระและให้ชาวกะเหรี่ยงเลี่ยนับถือผีให้นับถือพระเจ้าอย่างเดียวนั้น หรือศาสนาพุทธเช่นกันให้ตัดขาดจากพิธีกรรมเหล่านี้ เหตุผลที่ให้ตัดพิธีเหล่านี้ออกไป เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เมื่อสมาชิกภายในบ้านไปเรียนหรือไปทำงานสถานที่ไกล ๆ หรืออยู่ต่างจังหวัดไม่สามารถกลับมาเพื่อทำพิธีกรรมเหล่านี้ได้ จึงต้องเก็บข้าวห่อไว้ไม่ให้แห้งไม่ให้เน่าไว้บนหิ้งไฟ เพื่อให้สมาชิกกลับมาทำพิธีกรรมเหล่านี้ได้ ถึงแม้ต้องทำพิธีใหม่ก็จะต้องทำเพื่อไม่ให้มีการเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา

ดังนั้นจึงต้องตัดพิธีกรรมเหล่านี้ออกไปเพื่อให้เข้ากับยุคปัจจุบันที่ไม่เอื้ออำนวยให้ชาวกะเหรี่ยงมีพื้นที่ปฏิสัมพันธ์กันกับครอบครัวมากกว่าวัตถุ เป็นโลกที่ลดคุณค่าของคนแต่เพิ่มคุณค่าของวัตถุ ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ไม่มีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการผิผิวของชาวกะเหรี่ยงก็ควรจะทำให้วิญญาณเจ้าป่าเจ้าเขาทำให้คนดีไม่สบาย ซึ่งการทำแบบนี้เท่ากับว่าให้คนดีกลับมาจัดการกับคนไม่ดีอาจจะทำให้คนไม่ดีกลับมาอยู่ในรอยได้

บ้านป่าคาในส่วนมากนับถือศาสนาพุทธเกือบหมดทุกบ้าน พิธีอะชะบ๊ะจะจึงหายไปด้วย ขณะที่ศาสนาคริสต์ลัทธิโปสแตสแตนไม่ยอมรับเกี่ยวกับพิธีกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนลัทธิคาทอลิกมีการผ่อนปรนบ้าง กะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ที่เหลือถึงความเป็นตัวตนคือ เสื้อผ้าทักทอ และภาษานอกนั้นถูกปฏิเสธหมดถือว่าเป็นของปีศาจและซาตาน ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์เริ่มค้นหาตัวตน เมื่อต้องไปวัดหรือไปโบสถ์นิยมใส่เสื้อกะเหรี่ยงเพื่อเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้บ้าง

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ได้มีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยใช้พิธีกรรมสวนเอเดนโดยถวายให้กับพระเจ้าจะมีการติดไม้กางเขนกับต้นไม้ แต่ถ้าเป็นศาสนาพุทธจะมีพิธีบูชาหรือการเลี้ยงเจ้าป่าเจ้าเขาหรือผีต้นน้ำ ซึ่งเป็นการประยุกต์จากการบวชคนเพื่อมาบวชต้นไม้เป็นการป้องกันไม่ให้ต้นไม้ถูกตัดไป

การเปลี่ยนศาสนาจากนับถือผีเป็นศาสนาอื่น ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนไป ทำให้สิ่งที่เคยทำไว้ก็กลัวไม่เกรงกลัว เช่น การทำลายป่าต้นน้ำ การตัดต้นไม้ หรือการล่าสัตว์ป่า เช่น ชะนีหรือนกเหียง ผู้ที่นับถือผีจะไม่รับประทานเนื้อชะนีและนกเหียง แต่เมื่อเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นก็จะฆ่าชะนีหรือนกเหียงมาเป็นอาหาร ซึ่งชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าการฆ่าชะนีตายตัวหนึ่งจะทำให้เสียพ่อหรือแม่ไป 1 คน ถ้านำมารับประทานในหมู่บ้านจะทำให้หมู่บ้านแตกความสามัคคี หรือแม้กระทั่งไม่ให้นำซากสัตว์เหล่านี้ผ่านหมู่บ้าน ถ้านำซากสัตว์เหล่านี้ผ่านจะต้องเสียไก่ให้กับชาวบ้าน ๆ ละ 1 คู่ถือเป็นการแก้เคล็ด

ประเพณีการเกิดปัจจุบันถึงแม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะคลอดลูกที่โรงพยาบาลสะเมิง หมอและพยาบาลจะให้นารกลับมาทำพิธีแขวนที่ต้นไม้ เพื่อป้องกันการตัดไม้ ป่าสะเดือเป็นพิธีกรรมที่สามารถป้องกันการตัดไม้ได้ส่วนหนึ่ง เนื่องจากยังมีชาวกะเหรี่ยงที่ไม่ได้เปลี่ยนศาสนา

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยตำบลสะเมิงใต้อยู่ห่างจากอำเภอสะเมิงเพียง 10 กว่ากิโล ยังคงมีความเชื่อที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษเหลืออยู่ เช่น ความเชื่อเรื่องการเลี้ยงผีฝ่ายหรือผีต้นน้ำ เพื่อ

ไม่ให้ไปตัดไม้บริเวณป่าที่เป็นต้นน้ำเพราะมีความเชื่อว่ามีผีต้นน้ำสถิตอยู่หากเข้าไปตัดไม้หรือทำไม่ดี จะทำให้ผีลงโทษทำให้เจ็บป่วย แต่ความเชื่อนี้กำลังเลือนหายไปเช่นกัน เนื่องจากการเปลี่ยน ศาสนาทำให้เกิดความเชื่อเรื่องผีสา่งได้หายไป ชาวกะเหรี่ยงหลายคนที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานจึงไม่สนใจ ความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษอีก หรือประเพณีผูกข้อมือเพื่อขอให้เจ้าที่ เจ้าทางคุ้มครองปกป้องรักษาทุกคนในครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นการรวมสมาชิกในครอบครัวต้องมาทำ กิจกรรมร่วมกันอย่างน้อยปีละครั้ง และเกิดความสามัคคีในชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

นอกจากนั้นการสร้างบ้านเรือนยังมีการเปลี่ยนแปลงจากวัสดุที่หาง่าย เช่น ไม้ไผ่ ใบหวาย ที่จะนำมาสร้างบ้านและสามารถรื้อออกง่ายเพื่อการอพยพโยกย้ายเพื่อการทำไร่หมุนเวียน ต้องสร้าง ให้มีความถาวร เนื่องจากหน่วยงานรัฐไม่ต้องการให้โยกย้าย ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจำเป็นต้องไปตัดไม้ ในป่าลึกเพื่อนำมาสร้างบ้านให้ถาวรเพื่อขอบ้านเลขที่ได้ จึงเกิดการตัดไม้เกิดขึ้น แต่กระนั้นด้วย ความเชื่อเกี่ยวกับการรื้อบ้านเมื่อฝ่ายหญิงเสียชีวิตลง ทำให้มีการปรับเปลี่ยนจากการสร้างครุฑที่อยู่ ในบ้านจะต้องสร้างออกมานอกบ้านและทำจากไม้ไผ่ และใบหวายเพื่อการรื้อถอนเพื่อนำไปเผาไฟ หรือบริจาคให้กับวัด นอกจากนั้นด้วยไฟฟ้าที่เข้าถึงยังห้อยบ้านต่าง ๆ ทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายขึ้น คือ ค่าไฟ และต้องซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก เช่น หม้อหุงข้าว ตู้เย็น ทีวี พัด ลม ทำให้วิถีชีวิตเริ่มที่จะเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพิธีกรรมนั้นมีใช้แค่ศาสนาเพียงอย่างเดียว การส่งลูกหลาน เพื่อไปเรียนหนังสือในอำเภอหรือในเมืองเชียงใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เมื่อ ลูกหลานอยู่ไกลการเดินทางที่ลำบากทำให้ไม่สามารถกลับบ้านเพื่อทำพิธีกรรมต่าง ๆ ได้ เมื่อจบ การศึกษาส่วนมากจะทำงานในเมืองมากกว่าที่จะกลับมาทำงานที่บ้านหรือมาทำการเกษตรเหมือน บรรพบุรุษ การเลือกทำงานภายในเมืองทำให้เจอความเจริญมากกว่าในตำบล จึงทำให้ไม่ต้องการที่จะ กลับมายังบ้านตนเองทำให้เกิดการตัดการสืบทอด